ԺԸ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4694 ԵՈՒԼԻՍ 23/5 ՕԳՈՍՏՈՍ 1901 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 17 ՐԷՊԻԼ ԱԽԸՐ 1319 ԺԸ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4694

درعليه‌ده غلطه‌ده (آره‌وك) غزته‌سی اداره‌خانه‌سنه

ՊՈԼԻՍ Գալաթիա, Նորատունկեան Խան

Հոս առաքուած ձեռագրեր չեն դարձուիր։
à la Direction du Journal "AREVELK,,
Galata, CONSTANTINOPLE.

Նամակ կամ որեւէ գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Ազգային, Գրական եւ Քաղաքական

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ պատուիրելու համար տարեկան	140	Ղրշ
» » » » վեցամեայ	70	»
» » » » եռամեայ	40	»
Օտար երկիրներու համար տարեկան	40	Ֆրանկ
» » » վեցամեայ	20	»

Գրամի փոխարէն փոստայի փայլ կ'ընդունուի, 115 դրուշի փայլը 100 դրուշի հաշուով։

Ցեղական թղթատարի Յանձնը բաժանորդաց կը վերաբերի։

Մանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն։

ՅԱԲԱԹԱԿԱՆ ՆՕԹԵՐ

Ժ.Ա.

Զմիւռնիոյ չրջանակէն հասած տեղեկութիւններէ, մաղելով հանդերձ թշնամութեանց փոշիները, խելամուտ կըրնանք ըլլալ սա սուղագոյն վիճակին թէ տեղական ազգային կրթութիւն նը մխիթարութեան նշոյլն անգամ չունի իր մէջ և, այս ցամաք ընթացքով, չպիտի կրնայ ունենալ նաեւ յառաջիկայն։ Վիճակային դպրոցները չպիտի կրնան ոչ մէկ տարի մթլել նահանգին այգինոցներուն ուտարերուն տ՚ինքան առատ արտադրութեանց հետ, ոչ քանակով, ոչ որակով, և երբեք չպիտի յաջողին համապատասխանել Ֆրաբպի ու Հայնոյի վաղեմի համբաւին։ Առաջնորդարանի սնուցիչն պարքը կայ ու կը մնայ, եթէ երբեք չ՚ամիր բնականաբար երկու տարի առաջ, խօսելով մեծահամբաւ փոխանութեան մասին, դիտել տուած էի թէ «Արի տես որ դեռ մէջտեղ մեքալիֆ մը չկայ»։ Նոյնը հիմայ ալ կրնայ ըսուիլ առանց աղարտած ըլլալու փոխանութեան պատիւը, որուն նախանձախնդրութիւնը Զմիւռնիոյ ազգայիններուն առաջին հոգերէն չէ։ իսկ դպրոցներու խնամքը վերջիններէն ալ չէ։ Զարդիս կը խորհուի եղեր Առաջնորդարանի ելեւմուտքը հաւասարակշռել՝ բացը դպրոցներէն գոցելով, այսինքն՝ պարքին մակարդակը քանի բարձրանայ, դպրոցներուն մակարդակը նոյն համամութեամբ իջեցնել՝ ամէնէն առաջ Առաջնորդարանի մատակարարութիւնը փոկելով... ի շարէ, մինչեւ որ այդ մակարդակը հարթ հաւասար ըլլայ Ֆրաբպի սալայատակին։ Մարդ կը զարմանայ թէ ի՞նչպէս չեն յաջողիր Զմիւռնիացիք 20 25 տարիէ ի վեր վայելուչ մակարդակ մը դանել իրենց դպրոցներուն համար, և դեռեւ ամէն տարի մակարդակ կը փորձեն, առանց ուշադրելու թէ տեղական նոր սերունդին մակարդակը, որուն համամասնական կ՚ելլայ ըստ բնախօսութեան իրենց մասուր մակարդակն ալ, երբեմն կը խոնարհի կամ կ՚ելեւէջէ յաւարտելու։ և այս պարագայն բաւական է թէ օգտուին ամէնէն առաջ օտար կրթական հաստատութիւնները, որ կը վխտան քաղաքին մէջ, ի լեռս տարմայնոց դատարակուութեան։

Զմ կրնար ճշդել թէ բուն պատասխանատուն ո՞վ է այս վիճակին, կամ Առաջնորդարանը կարեւո՞ր պատասխանատուութիւն մը ունի այս մակարդակի փոքրութեան մէջ։ բայց կը թուի ինձ թէ դպրոցի լեզուէ հասկցող շատ մարդ չկայ Զմիւռնիոյ մէջ, եթէ ոչ մինչեւ հիմայ դէ՚ թ անփոփոխ մակարդակ մը տէր կ՚ելլային աղջային դպրոցները, Մեսրոպեանն ու Հռիփսիմեանը, և կըրնային ապահովել տեղացի Հայութիւնը, դոնէ իրական նախակրթարան մը բարիքը ջամբելով նոր սերունդին, հաւանական այլասերման դէմ։

* * *

Բայց Զմիւռնիացիք, մանաւանդ տեղական հայ դրիչները, կրնան քիչ մը մխիթարուիլ իրենց Սեբէոն Ոսկանի յիշատակը անմոռուելու ձգտող մակդիրին,—գրական սրիկայ,— յեսս կոչուելուն վրայ։ Վերջապէս Բազմավէպի Խմբագրութիւնը հարկ զգացած է (Յունիսյուած, 1 յուլիս) կարկան մը ձգել խոչոր պատուհանին վրայ... անթափ կապերտ։ Հայր Ե*** կ՚ըսէ թէ Ոսկան ժամանակին հրապարակաւ ամբողջ գրական հասարակութեան մը (Վենետիկի Մխիթարեանները կ՚ակնարկէ անշուշտ) ուղղած է փողոցային յիշոցներու տարափ մը, և թէ գրական սրիկայ վերադիրը յիշոցարար գրագէս ըսել է։ բայց անմեղապէս կը յարէ։ «Փափագելով այն ածականին լայն նշանակութիւնը չի սահմանափակել անձուկ մեկնութեանց մէջ, կ՚ուզենք առիթէն օգտուիլ և անյիշաչարութեան վեմ առաքինութենէն չհեռանալով, յայտնել հրապարակաւ որ բարեյիշատակ Ոսկանը իբրեւ անկեղծ առհմասէր, իբրեւ գրական գործիչ՝ ոմանց եթէ պաշտելի է, մեզ եւս սիրելի և համակրելի է։» Այս հաւիւը կը փակուի ուրիշ, քանի որ մինչեւ յիշոցարար գրագիտի դիշում ձեռք բերուեցաւ Բազմավէպի Խմբագրութենէն, և գրեթէ ընդունեցաւ այն միւս ազգ վերադրին ապաւորութիւնը։

Մեր թէ, Հայր պատուական, ձեր «անյիշաչարութեան վեմ առաքինութենէն» քիչ մը հեռացած չէ՞ք ըլլար անձնականութիւն խառնելով այս հաստատուն խնդրին մէջ։ Ես ալ անոնցմէ մէկն էի, որոնք դիտել տուին Բազմավէպի խմբագիրներուն՝ թէ անվայել, անօրինակ էր այդ մակդիրին գործածութիւնը մեռեալի մը գերեզմանին վրայ, և յետս կոչել պէտք էր դայն։ Այս անգամ ակնարկութիւններ կ՚ընէք, ներեցէք՝ քիչ մը չատ ապտակ, և կ՚ուզէք նշանակել իմ անձս, որ խնդրի նիւթ չէր կրնար ըլալ երբեք։ Զմ կարծեր թէ ընդդիմախօսելու այս ձեւը օրինակած ըլլաք մեր գրական հրապարակի կենսաղաղտներէն, և ասո՛ր համար մանաւանդ արդահատելի կը գտնեմ ձեր ընթացքը։ Զեմ կարծեր նաեւ թէ «ոսկեդարու լեզուի սիրահար» ընելով՝ միամիտ հեգնութիւն մը ընել ուզած ըլլաք,— ինչպէս սովորութիւն եղած է ընել մեր կողմի խիստ-պիտիներուն,— թէեւ ոսկեդար ըսուածը Վենետիկի մէջ ազգէ հասկցուած չըլլայ, կամ Ս. Ղազարու կղզին այդ առանձին մշակութեան ի սկզբանէ անյարմար դատուած ըլլայ։ կ՚ընէք նաեւ, դիս ակնարկելով, — վասն զի պատիւ համարած էի Ձեր Եթանութեան հետ տեսակցիլ, — թէ «նա մօտեն ո՞ջանի կերթ ու ապնիւ երեւցած էր...»։ Շնորհակալ եմ Ձեր ըրած պատիւէն։ բայց դուք հեռուէն «կերթ ու ապնիւ» երեւիլ պիտի ուզէիք։

* * *

Ասկէ աւելի չպիտի արժէր դրաղիլ այս խնդրով կամ դրաղեցնել մեր ընթերցողները, — որոնց ուշադրութիւնը պիտի արժէ դրաձնել վերջին Ս. Փրկչեան Հիւանդանոցի Որբանոցին վրայ, ուրկէ կարեւոր ձեռնարկութեան մը լուրը ստացուած էր վերջերս։ Առաջնորդութեամբ Տօքթ.Տաղտաբեանի, բժշկապետ ներքին հիւանդութեանց, միանգամայն վկայեալ երկրագործ, Հոգաբարձութիւնը իր վերամիս առաջ Երկրագործական երկամեայ Դասընթացք մը հաստատած էր Որբանոցի մէջ։ Այս առաջին վերամսեայն մէջ դասախօսած է մասնագէտ Գալֆայեան էֆէնտի՝ ուսանելով երկրագործական ընդհանուր դիտելիքներ, և դասընթացքին հետեւած են Որբանոցի երկու բաժանմունքներ դիտելիքներ, և դասընթացքին հետեւած են Որբանոցի երկու բաժանմունքներ (Միլին Բ. և Բարձրադոյն Ա.) բայց ի չրջանաւարտ կարգէն, որ իրեւ ունկնդիր ներկայ եղած է դասախօսութեանց։ Վերամսեայ քննութեանց արդիւնքը գոհացուցիչ եղած է։ Ներկայ դասուած են Հայգարդի Երկրագործ. վարժարանին մասնագէտ ուսուցիչներէն ոմանք, և Տօք.Տաղտաբեան էֆէնտի՝ ի դիմաց Հոգաբարձութեան։

Ցառաջիկայ սեպտեմբերին պիտի սկսի Դասընթացքին երկրորդ շրջանը, և պիտի դասախօսեն ուրիշ ծանօթ մասնագէտներ եւս։ Հայկազն Պէկեան և Վահան Սուրէնեան էֆէնտիները, և շորրորդ մասնագէտ մը՝ կենդանաբուծութեան ճիւղին համար, հաւանականաբար Տօք. Տաղտաբեան։ Ամբողջ երկամեայ Դասընթացքը պիտի բաղկանայ 140 դասերէ, շաբաթական երկու դաս, մէն մի դասախօսութիւն 1/2 ոսկի վարձքով։ ուստի բոլոր Դասընթացքին ծախքը պիտի ըլլայ 70 ոսկի, կամ տարեկան 35 օսմ. ոսկի, որ թէեւ նշանակելի գումար մը չի կազմեր Հիւանդանոցի մատակարարութեան հաշուեցոյցին մէջ։ Բայց տարակոյս չկայ թէ արդիւնքը իրական բարիք մը պիտի ընծեռէ գաւառացի որբ տղոց, եթէ սակայն տեսականին հետ գործնական ծանօթութեանց բաւականաչափ պաշար մը կարենան տանիլ որբերը իրենց հետ։ Առանց ասոր, թերի պիտի ըլլար ձեռնարկին յաջողութիւնը, կամ արդիւնաւորութիւնը պիտի մնար մեծապէս երկբայելի։ Ընդհանուր տեսութեամբ՝ ձեռնարկութիւնը գովելի է ինքնին և պատուաբեր թէ՛ Հոգաբարձութեան և թէ առաջարկու երկրագործ-բժշկին։ Որբ տղաք ապահովապէս պիտի գտնեն հող մը պարարտագան, որուն ծոցէն, արուեստին պարգեւած դիւրութեամբ առելի քան քրտինքով, պիտի կրնան հաղել դէթ իրենց և իրենցներուն օրապահիկը, առանց կարօտութիւն զգալու կամ դիմելու։

ԱՐԻՑ

ՈՒԽՏԱՒՈՐԻՆ ՕՐԱԳՐԷՆ

ՄԱՏԵՆԱՎԱՆԳԷԼ ԵՒ Ս. ՍԱՀԱԿ

Դ.

Բաւական ընդարձակ է եկեղեցին ուշիւը տարածուած բակը, որ չրջանակ է պատերով և կը կազմէ վանքին ամբողջութիւնը։ Պատերը քառակուսի են, երկնցած հեռաստեղ դէպ ի արեւմուտք։ Զուրին պէտք եղածին չափ ամրութիւն, քանի մը հեղ նորոգուելով ու կարկանուելով հաւիւ կանգուն կը մնան։ Արեւմտահարաւ անկիւնը ընտանեանը կը մնայ իր կանգուն, փոշեբան տանիքով։ Ամրան, ընդհանրապէս, ոչխար, դաւարները բակին մէջ կը մտկաղին, հո՛ն է խոսին դէղն ալ։ Կարելի է երեւակայել, որ բակը՝ մաքրութեան կողմէ ի՞նչ վիճակի մէջ է։ Զարս հին սենեակներ միայն կան եկեղեցի ձախ կողմը ու կուլտը, ուր կը բնակին վանքին տեսուչն ու քանի մը հատ որբեր։ Այս սենեակներն ալ իսկապէս բնակութեան անյարմար են, իրենց տեւեւութեամբ, և մասամբ մը խարխուլ վիճակէն։ Այդ սենեակներէն մէկը, ուր գիշերցինք, սեսուչի կնոջարանն ու ննջարանն է և միանգամայն հիւրանոցը և «Առաջնորդարան» անունով մկրտուած է։

Վանքը բացի եկեղեցիէն և Մեծ Դարկահի վրայ ու կուլտը գտնուած 2-3 շէնքերէ, մեծ մասամբ նորոգութեան կը կարօտի։ Առանց նորոգութիւններու՝ կասուեր բան մը կը մնայ վանքը։ Կ՚արժէ նորոգել այս վանքը, և եթէ հոգածուութեան դուրսի չմնայ, մեր մասնաւոր վանքերէն ամէնէն արդիւնաւորը կ՚ըլլայ, որովհետեւ ամէնէն արդասաւոր հողերու տէր է և խիստ ընդունակ բարգաւաճման։ Վանքը իր մէկ բակին մէջ երկու դուռներ ունի։ Փոքրը հիմա պատով մը գոցուած է։ Մեծ դռնէն դուրս, վանքին առջեւ կը գտնուի խոշորակէկ սխոռ մը, ուր կը պահուին վանքի լծկան, կթան անասունները։ Ախոռին հանդիպակաց կողմը՝ իրարմէ քիչ հեռաւորութեամբ կան երկու ջրաղացներ ձորակին մէջ։ Ջրաղացներէն մէկը, գ՚ինքն դիմացը 2-3 տարի առաջ չենած է տեսուչ Տ. Վարդան քահանան, որ ուզեր կը դարձնել կը դառնայ և բաւական արդիւնք կը բերէ վանքին։ Պատին հարաւային, արեւելեան կողմերը ունի պարտէզ, բանջարանոց և ցանցառ ծառաստան մը ալ, զոր կարելի է խնամել նոր տունկերով։

Ինչպէս լուսաւորչաէն ամէն վանք, Մատենավանքն ալ ունի իր յոյս աղբիւրը որ նոր ջրաղացին մատերը կը գանուի իր զուլալ ջրի առատութեամբ։ Կան ուրիշ աղբիւրներ ալ։ Բակին մէջ աղբիւր չկայ։ Արեւմտեան կողմ աղբերանց տակներ ու երակներ կան, որոնք երբ քանքանով մկացուին, թէ՛ կարելի է հոսեցնել վանքին մէջ և թէ պարտէզի և պտերու ոռոգման ալ գործածել։ Զարակ հովիտը, ուրկէ կ՚անցնի տարին իջած առուակը, անմահ կանչոց ցաղկնոց մը է։ Վանքի դռանէն սկսեալ՝ իր դար ու դուրան բոլոր հողերը, մարգերը ծածկուած են թարմ բուսականով, խառնած խմբուլ խոտերով ու թուփերով, որոնք կը կազմեն հմայիչ երեւոյթ մը։

Վանքը ունի ընդարձակ և ընտիր վարելահողեր ու մարգաստաններ։ Նիւթապէս խեղճ ըլլալով՝ հազիւ երկու լուծ կը հանէ։ Երկու լուծքերը բոլորովին անբաւական են պարտերուն մշակութեանը, որով դրկից դիւղացիները առիթ գտած են օգտուիլ, և միայն տասանորդով վարել, այն ալ եթէ ամբողջապէս վճարեն։ Ունի 20-30ի չափ ոչխար և քանի մը հատ ալ առուար։ Իր անձնական լուծքովը մէկտեղ, Մատենավանքը հայի նեղութիւն չի քաշեր։ Թեմ գիւղերու պաղիներով մօտ 3 հարիւր քիլէ արմտիք հասոյթ ունի տարուէ տարի։ 200 քիլէ արմտիք բաւական եղած է արդի Մխիթարեանները (որուն թիւը 30ի կը մօտենայ) պահել։ Փոքր մը խնայութեամբ և հոգածութեամբ կարելի է աւելցնել բաւական արմտիք, եթէ պարտքեր ու նորոգութեանց ծախքեր չըլլան։

Վանքի հողերը կը գանուին Աւրան, Կուրտվա, Զիտվա, Սալորկի և Տէրիկ գիւղերու սահմաններուն մէջտեղը և գրեթէ 2-2½ ժամէ աւելի չըլլալու մը ունին։ Ասբողջ թեմը հօթը գիւղերէ կը բաղկանայ (Տէրիկ (Մահակ Հայրապետ) Զիտվա, Կուրտվա, Սուլուխ, Ախմակ, Աբրէրթ, Ալիճան, Շեխիլսուֆ)։ Գլխիկ բայց համեմատաբար ամէնէն արդիւնաւորն է։ Թեմականները չատ նախանձախնդիր են անոր բարգաւաճման։ Զեն խնայեր իրենց ողորմութիւնն ու լուման, եթէ վանքին յառաջդիմութեան սրտանց փափաքող եկեղեցական հսկող մը տեսնեն հոն։

Մատենավա՛նք՝ պահուրտած դաշտային այս փոքր ձորակին մէջ, անունն ալ ծածկուած մնացեր է միշտ։ Շատ քիչ խօսուեր է իր վրայ, չատ քիչ ալ ուշադրութեան առարկայ եղած։ Մնալով ինքն իր բաղդին, հազիւ կրցած է պահել իր գոյութիւնը, առանց յառաջդիմելու, առանց բարգաւաճելու։ Հերու ուզուեցաւ ձեռնարկներ ընել անոր պատուական հողերը չհանգրծել առլով՝ քանի մը լաւուած որբեր ալ պատսպարելու, բայց չյաջողեցան։ Վեց եօթը տարիէ ի վեր այս վանքին Տեսչութիւնը Թողուած էր իր դրկից Աւրան գիւղի քահանաներէն Վարդանեան Տ. Վարդան քահանայի առջեւ։ կը գանուի խոշորակէկ սխոռ մը, ուր կը պահուին վանքի լծկան, կթան անասունները։ Ախոռին հանդիպակաց կողմը՝ իրարմէ քիչ հեռաւորութեամբ կան երկու ջրաղացներ ձորակին մէջ։ Ջրաղացներէն մէկը, գ՚ինքն դիմացը 2-3 տարի առաջ չենած է տեսուչ Տ. Վարդան քահանան, որ ուզեր կը գանուն ու գանուն կը դառնայ և բաւական արդիւնք կը բերէ վանքին։ Պատին հարաւային, արեւելեան կողմերը ունի պարտէզ, բանջարանոց և ցանցառ ծառաստան մը ալ, զոր կարելի է խնամել նոր տունկերով։

Ինչպէս լուսաւորչաէն ամէն վանք, Մատենավանքն ալ ունի իր յոյս աղբիւրը որ նոր ջրաղացին մատերը կը գանուի իր զուլալ ջրի առատութեամբ։ Կան ուրիշ աղբիւրներ ալ։ Բակին մէջ աղբիւր չկայ։ Արեւմտեան կողմ աղբերանց տակներ ու երակներ կան, որոնք երբ քանքանով մկացուին, թէ՛ կարելի է հոսեցնել վանքին մէջ և թէ պարտէզի և պտերու ոռոգման ալ գործածել։ Զարակ հովիտը, ուրկէ կ՚անցնի տարին իջած առուակը, անմահ կանչոց ցաղկնոց մը է։ Վանքի դռանէն սկսեալ՝ իր դար ու դուրան բոլոր հողերը, մարգերը ծածկուած են թարմ բուսականով, խառնած խմբուլ խոտերով ու թուփերով, որոնք կը կազմեն հմայիչ երեւոյթ մը։

Վանքը ունի ընդարձակ և ընտիր վարելահողեր ու մարգաստաններ։ Նիւթապէս խեղճ ըլլալով՝ հազիւ երկու լուծք կը հանէ։ Երկու լուծքերը բոլորովին անբաւական են պարտերուն մշակութեանը, որով դրկից դիւղացիները առիթ գտած են օգտուիլ, և միայն տասանորդով վարել, այն ալ եթէ ամբողջապէս վճարեն։ Ունի 20-30ի չափ ոչխար և քանի մը հատ ալ առուար։ Իր անձնական լուծքովը մէկտեղ, Մատենավանքը հայի նեղութիւն չի քաշեր։ Թեմ գիւղերու պաղիներով մօտ 3 հարիւր քիլէ արմտիք հասոյթ ունի տարուէ տարի։ 200 քիլէ արմտիք բաւական եղած է արդի Մխիթարեանները (որուն թիւը 30ի կը մօտենայ) պահել։ Փոքր մը խնայութեամբ և հոգածութեամբ կարելի է աւելցնել բաւական արմտիք, եթէ պարտքեր ու նորոգութեանց ծախքեր չըլլան։

Վանքի հողերը կը գանուին Աւրան, Կուրտվա, Զիտվա, Սալորկի և Տէրիկ գիւղերու սահմաններուն մէջտեղը և գրեթէ 2-2½ ժամէ աւելի չըլլալու մը ունին։ Ասբողջ թեմը հօթը գիւղերէ կը բաղկանայ (Տէրիկ (Մահակ Հայրապետ) Զիտվա, Կուրտվա, Սուլուխ, Ախմակ, Աբրէրթ, Ալիճան, Շեխիլսուֆ)։ Գլխիկ բայց համեմատաբար ամէնէն արդիւնաւորն է։ Թեմականները չատ նախանձախնդիր են անոր բարգաւաճման։ Զեն խնայեր իրենց ողորմութիւնն ու լուման, եթէ վանքին յառաջդիմութեան սրտանց փափաքող եկեղեցական հսկող մը տեսնեն հոն։

Մատենավա՛նք՝ պահուրտած դաշտային այս փոքր ձորակին մէջ, անունն ալ ծածկուած մնացեր է միշտ։ Շատ քիչ խօսուեր է իր վրայ, չատ քիչ ալ ուշադրութեան առարկայ եղած։ Մնալով ինքն իր բաղդին, հազիւ կրցած է պահել իր գոյութիւնը, առանց յառաջդիմելու, առանց բարգաւաճելու։ Հերու ուզուեցաւ ձեռնարկներ ընել անոր պատուական հողերը չհանգրծել առլով՝ քանի մը լաւուած որբեր ալ պատսպարելու, բայց չյաջողեցան։ Վեց եօթը տարիէ ի վեր այս վանքին Տեսչութիւնը Թողուած էր իր դրկից Աւրան գիւղի քահանաներէն Վարդանեան Տ. Վարդան քահանայի առջեւ։ Տեսչութիւնը Թողուած էր իր դրկից Աւրան գիւղի քահանաներէն Վարդանեան Տ. Վարդան քահանայի մատակարարութեան վրայ նպաստաւոր չէր խօսուած, սակայն նոր ջրաղացի չենութիւնն ալ անոր կը պարտի վանքը և ապէսք է ըսել՝ համեմատաբար՝ բաւական արդիւնաւոր կալուած մըն է։ Ամբողջ վանքին մէջ հազիւ 3-4 ձեռք հասարակ անկողին կը գանուի։ Ա՛լ ուր կը մնան որբերը։ Կը սպասենք նոր փոխանորդին խնամեալ աշխատութիւն մը՝ իր խստման հսկմամբ, վանք ու դպրոցը կանոնաւորելու։ Այն տեսն միայն կրնանք ընդհակակալ ըլլալ, որովհետեւ խոսում ու գործ իրարմէ հեռու են։

Առայժմ Մատենավանքի համար, այսքան։

ՈՒԽՏԱՒՈՐ

ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Առ. ՅՈՒՍԱՆ

«Վկայական ի՞նչ պէտք կայ» առաջնորդող յօդուածով, ընդհանրապէս մեր ազգ. կրթական գործին մէջ տիրող—ըսեմ—անկարգապահութեան դէմ բողոք կը վերջնէք, այս տարիս մասանիչելով միանգամայն կրթական հոգաբարձութեանց անխիղճ գործառնութեանց անբարոյութիւնը, անոր ճշդիւս մէկ տիրուան մասանցը ընելով։

Իրաւունք ունիք Ձեր բոլոր հայեցակէտերուն մէջ։ Սակայն հոս չվերջնար խնդիրը, վասնզի կարելի չէ յուսալ այլապէս Ձեր իսկ ցուցուցած Հոգաբարձու մարմիններէն։ Եւ արդիւնքը, կամ ուելի ճշդէ՚ հետեւանքը պիտի մնայ միշտ մի՛ եւ նոյնը, եթէ կարեւորութիւն իսկ արուի այդ մարմիններուն կողմէ՝ Ուսումն. Խորհուրդին շնայլած վկայականներուն։ Այս ալ խնդրոյն միւս երեսն է, որուն վրայ և միանգամայն «ի՛շչ՚ան» վերլուծելով գաղափարներս յայտնելու նպատակը ունիմ ներկայիս։

Իսնդի համար խնդիրը չի կրնար անցեալ, ներկայ կամ ապառնի Ուսումն. Խորհուրդներու տուած և տալիք վկայականներուն վրայ, այլ պարզապէս կրթական գործի մասին՝ մեր բնորոշ մէկ յատկութեան—չըսելու համար թերութեան,—վրայ, որուն համեմատ իմ աչքիս առջեւ նոյնքան այլասերել կ՚երեւայ նաեւ Ուսումն. Խորհուրդը ընդհանրապէս, քան որչափ այլասերած էք դուք Հոգաբարձութիւնները մասնաւորապէս, և այս միշտ միեւնոյն պատճառով առաջ կամ նուազ։

Նախ փութամ ըսել որ ես՝ հոգաբարձու չեմ, հետեւաբար parti-pris չէ ըրածս, այլ չէզոք դատողութիւն մը։

Ըստ ձեզ, հոգաբարձուները կամ այն է որ դպրոց երթալու հասակը ունեցող զաւակներու տէր չեն և կամ եթէ ունին իսկ զաւակներ, զանոնք օտար վարժարան կը դրկեն. հետեւաբար իրենց խընամքներուն յանձնուած վարժարաններուն վրայ հարեւանցի հոգածութիւն մը միայն կը տածեն։

Շատ ազէկ կ՚ընէք, միայն թէ նոյն զրվոյ անդամներով խոստացաւ օժանդակել իրեն, ամէն տեսն, երբ գործնականապէս ալ ցոյց տայ իր բարենպատակ ձգտումները։ Արդէն 8-10էն չուր որբեր կայքն վանքը, մերկ, բոբիկ, առանց անկողիններու։ Ցորեկները փսխաթի վրայ կը չոգին, իսկ գիշերները տնտեսան թոնրին բոլորտիքը կ՚ելթան տաքցնել մանկական մրսուկ մարմինը։ Կը յուսանք որ՝ տնոնք ալ Որբանոցներու մարդասիրութեան արժանանան օր մը։ Թէպէտ նախորդ տեսուչ Տ. Վարդան քահանայի մատակարարութեան վրայ նպաստաւոր չէր խօսուած, սակայն նոր ջրաղացի չենութիւնն ալ տնոր կը պարտի վանքը և ապէսք է ըսել՝ համեմատաբար՝ բաւական արդիւնաւոր կալուած մըն է։ Ամբողջ վանքին մէջ հազիւ 3-4 ձեռք հասարակ անկողին կը գանուի։ Ա՛լ ուր կը մնան որբերը։ Կը սպասենք նոր փոխանորդին խնամեալ աշխատութիւն մը՝ իր խստման հսկմամբ, վանք ու դպրոցը կանոնաւորելու։ Այն տեսն միայն կրնանք ընդհակակալ ըլլալ, որովհետեւ խոսում ու գործ իրարմէ հեռու են։

Առայժմ Մատենավանքի համար, այսքան։

ՈՒԽՏԱՒՈՐ

ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Առ. ՅՈՒՍԱՆ

«Վկայականի ի՞նչ պէտք կայ» առաջնորդող յօդուածով, ընդհանրապէս մեր ազգ. կրթական գործին մէջ տիրող—ըսեմ—անկարգապահութեան դէմ բողոք կը վերջնէք, այս տարիս մասանիչելով միանգամայն կրթական հոգաբարձութեանց անխիղճ գործառնութեանց անբարոյութիւնը, անոր ճշդիւս մէկ տիրուան մասանցը ընելով։

Իրաւունք ունիք Ձեր բոլոր հայեցակէտերուն մէջ։ Սակայն հոս չվերջնար խնդիրը, վասնզի կարելի չէ յուսալ այլապէս Ձեր իսկ ցուցուցած Հոգաբարձու մարմիններէն։ Եւ արդիւնքը, կամ ուելի ճշդէ՚ հետեւանքը պիտի մնայ միշտ մի՛ եւ նոյնը, եթէ կարեւորութիւն իսկ արուի այդ մարմիններուն կողմէ՝ Ուսումն. Խորհուրդին շնայլած վկայականներուն։ Այս ալ խնդրոյն միւս երեսն է, որուն վրայ և միանգամայն «ի՛շչ՚ան» վերլուծելով գաղափարներս յայտնելու նպատակը ունիմ ներկայիս։

Իսնդի համար խնդիրը չի կրնար անցեալ, ներկայ կամ ապառնի Ուսումն. Խորհուրդներու տուած և տալիք վկայականներուն վրայ, այլ պարզապէս կրթական գործի մասին՝ մեր բնորոշ մէկ յատկութեան—չըսելու համար թերութեան,—վրայ, որուն համեմատ իմ աչքիս առջեւ նոյնքան այլասերել կ՚երեւայ նաեւ Ուսումն. Խորհուրդը ընդհանրապէս, քան որչափ այլասերած էք դուք Հոգաբարձութիւնները մասնաւորապէս, և այս միշտ միեւնոյն պատճառով առաջ կամ նուազ։

Նախ փութամ ըսել որ ես՝ հոգաբարձու չեմ, հետեւաբար parti-pris չէ ըրածս, այլ չէզոք դատողութիւն մը։

Ըստ ձեզ, հոգաբարձուները կամ այն է որ դպրոց երթալու հասակը ունեցող զաւակներու տէր չեն և կամ եթէ ունին իսկ զաւակներ, զանոնք օտար վարժարան կը դրկեն. հետեւաբար իրենց խընամքներուն յանձնուած վարժարաններուն վրայ հարեւանցի հոգածութիւն մը միայն կը տածեն։

Շատ ազէկ կ՚ընէք, միայն թէ նոյն

—)(69)(—

ԺՕՐԺ ՕՆԷ

ԿԵԱՆՔԻ ՊԱՅՔԱՐԸ

ՍԱՌԱ ԿՈՄՍՈՒՀԻՆ

Ժ.Ա.

Սառա ուրիշ միջոց չգտաւ եթէ ոչ վար դնել Ցիրսառը, որուն ներկայութիւնը մեծ դժգոհութիւն պատճառելով Մէրլօ գնդապետին, իրաց վիճակը փոխեց։ Սրբասարդ նոսրը առիթը չէր փախցներ ամէն տեսն երբ գնդապետը ուրիշ կողմ զբաղած ըլլար, երբեմ մեռնելու Պլանչի և Մաալէնի, որոնց հետ կը գտնուէր նաեւ Սէվրաք։ Այն տեսն կոմսուհին գնդապետին կը հարցնէր թէ ո՞ւր կը գտնուէր իր աղջիկը։ Գնդապետը վազքի մը պէս տեղէն կը ցատկէր՝ մըտածելով թէ նոսրը իր աղջիկն առջեւ կը գտնուի խոշորակէկ սխոռ մը, ուր կը պահուին վանքի լծկան, կթան անասունները։ Ախոռին հանդիպակաց կողմը՝ իրարմէ քիչ հեռաւորութեամբ կան երկու ջրաղացներ ձորակին մէջ։ Ջրաղացներէն մէկը, գ՚ինքն դիմացը 2-3 տարի առաջ չենած է տեսուչ Տ. Վարդան քահանան, որ ուզեր կը գանուն ու գանուն կը դառնայ և բաւական արդիւնք կը բերէ վանքին։ Պատին հարաւային, արեւելեան կողմերը ունի պարտէզ, բանջարանոց և ցանցառ ծառաստան մը ալ, զոր կարելի է խնամել նոր տունկերով։

Ինչպէս լուսաւորչաէն ամէն վանք, Մատենավանքն ալ ունի իր յոյս աղբիւրը որ նոր ջրաղացին մատերը կը գանուի իր զուլալ ջրի առատութեամբ։ Կան ուրիշ աղբիւրներ ալ։ Բակին մէջ աղբիւր չկայ։ Արեւմտեան կողմ աղբերանց տակներ ու երակներ կան, որոնք երբ քանքանով մկացուին, թէ՛ կարելի է հոսեցնել վանքին մէջ և թէ պարտէզի և պտերու ոռոգման ալ գործածել։ Զարակ հովիտը, ուրկէ կ՚անցնի տարին իջած առուակը, անմահ կանչոց ցաղկնոց մը է։ Վանքի դռանէն սկսեալ՝ իր դար ու դուրան բոլոր հողերը, մարգերը ծածկուած են թարմ բուսականով, խառնած խմբուլ խոտերով ու թուփերով, որոնք կը կազմեն հմայիչ երեւոյթ մը։

Վանքը ունի ընդարձակ և ընտիր վարելահողեր ու մարգաստաններ։ Նիւթապէս խեղճ ըլլալով՝ հազիւ երկու լուծք կը հանէ։ Երկու լուծքերը բոլորովին անբաւական են պարտերուն մշակութեանը, որով դրկից դիւղացիները առիթ գտած են օգտուիլ, և միայն տասանորդով վարել, այն ալ եթէ ամբողջապէս վճարեն։ Ունի 20-30ի չափ ոչխար և քանի մը հատ ալ առուար։ Իր անձնական լուծքովը մէկտեղ, Մատենավանքը հայի նեղութիւն չի քաշեր։ Թեմ գիւղերու պաղիներով մօտ 3 հարիւր քիլէ արմտիք հասոյթ ունի տարուէ տարի։ 200 քիլէ արմտիք բաւական եղած է արդի Մխիթարեանները (որուն թիւը 30ի կը մօտենայ) պահել։ Փոքր մը խնայութեամբ և հոգածութեամբ կարելի է աւելցնել բաւական արմտիք, եթէ պարտքեր ու նորոգութեանց ծախքեր չըլլան։

Վանքի հողերը կը գանուին Աւրան, Կուրտվա, Զիտվա, Սալորկի և Տէրիկ գիւղերու սահմաններուն մէջտեղը և գրեթէ 2-2½ ժամէ աւելի չըլլալու մը ունին։ Ասբողջ թեմը հօթը գիւղերէ կը բաղկանայ (Տէրիկ (Մահակ Հայրապետ) Զիտվա, Կուրտվա, Սուլուխ, Ախմակ, Աբրէրթ, Ալիճան, Շեխիլսուֆ)։ Գլխիկ բայց համեմատաբար ամէնէն արդիւնաւորն է։ Թեմականները չատ նախանձախնդիր են անոր բարգաւաճման։ Զեն խնայեր իրենց ողորմութիւնն ու լուման, եթէ վանքին յառաջդիմութեան սրտանց փափաքող եկեղեցական հսկող մը տեսնեն հոն։

Մատենավա՛նք՝ պահուրտած դաշտային այս փոքր ձորակին մէջ, անունն ալ ծածկուած մնացեր է միշտ։ Շատ քիչ խօսուեր է իր վրայ, չատ քիչ ալ ուշադրութեան առարկայ եղած։ Մնալով ինքն իր բաղդին, հազիւ կրցած է պահել իր գոյութիւնը, առանց յառաջդիմելու, առանց բարգաւաճելու։ Հերու ուզուեցաւ ձեռնարկներ ընել անոր պատուական հողերը չհանգրծել առլով՝ քանի մը լաւուած որբեր ալ պատսպարելու, բայց չյաջողեցան։ Վեց եօթը տարիէ ի վեր այս վանքին Տեսչութիւնը Թողուած էր իր դրկից Աւրան գիւղի քահանաներէն Վարդանեան Տ. Վարդան քահանայի

Սէվրաք ա՛լ չհամբարձակեցաւ Սառայի մօտ երթալ։ Անբիծ և անմեղ աղջկան մը ներկայութեանը՝ կը վախնար խօսելու կերքան ու եռանդուն կնոջ մը հետ։ Կը վախնար որ Սառայի մէկ նայուածքը դիրենք չմատնէ։ Կը կարմրէր, կ՚ամչնար, մինչեւ իսկ պիտի նախընտ

այդ պատճառով՝ արդեօք Ռուսումն. Խորհուրդն ալ չէ՞ կարելի դատապարտել, քանի որ իր գաւակները վկայական ունեցող ուսուցիչներուն խնամոց յանձնելու մտադրութիւնը չունի և չի կրնար ալ ունենալ բնաւ. ընդհակառակը, կարծեմ, շատ հեղ ուսուցչական թեկնածուներու ընտանիքը կամ դաւակներն է որ իր մասագրութեան առարկայ ըրած է։ Եթէ իրաւունք չունիմ այս մասին, ուրեմն պատճառը դուք հաճեցէք բացատրել 50 առ. հարիւր վկայեալ ուսուցիչներու անճարակութեանը։

Եւ եթէ Ռուսումն. Խորհուրդները պիտի կրնանք արդարացնել, ըսելով թէ ձեռքերնէն եկածը կ'ընեն, միւս կողմէ խիղճերնին ալ հանդարտ պահելու համար կրնան առարկել որ ասիմանական պաշտօն մը ըլլալուն ուսուցչութիւնը, ըստ չափու կարողութեան պէտք է վարձատրուին, այսինքն եթէ բոլոր վկայականներն ալ իրենց ձեռքի պաշտօնական վկայագրին ճիշտ համապատասխան արժանիք մը չունենան ալ, գոնէ Ռուսումն. Խորհուրդի մը առջև ներկայանալու կրթութիւն ու համարձակութիւնը ունեցած կ'ըլլան, ի՛նչ որ խոսելի չէ՞ անչուշտ։

Բայց, կարելի չէ՞ միթէ արդարացնել նաև հոգաբարձութիւնները, մանաւանդ գաւառներուն մէջ, ուր շատ հեղ ի բացակայութեան վկայականներուն որ կը հարկադրուին ընտրել և պաշտօնի դնել վերկայական չունեցողներ։ Եւ նկատի առնելով որ շատ անգամ կեդրոնէն գացած վկայականներուն երեսէն է որ կը տուժեն թէ՛ կրթական և թէ՛ բարոյական տեսակէտով, հապաց անգամ իրաւունք ունին կարծելու իրենց ճանչցած կամ գիտցած անձը պաշտօնի դնելու, հոգ չէ թէ ուսումնական պաշտօնի դնելու, քանի որ յանախ պաշտօնական վկայագրին ետեւ պահուած նեղարգի անձերուն թերութիւններ մեծ աւելներ կը գործեն։

Ըսէ՛ք, ո՞ւր է Ռուսումն. խորհուրդ մը՝ համարձակած, քաջութիւնը ունեցած է ետ առնելու իր տուած վկայականը, ուսուցչին անարժան ըլլալուն պաշտօնապէս իսկ համոզուած ըլլալէն ետք, որպէս զի գոնէ գաւառները երթալու դիւրութիւն ղեկուչին այնպիսիներ, որով թէ Ռուսումն. Խորհուրդներու վարկը բարձրանայ ըլլար, և թէ ազգ. մանկան չի տուժեր։ Կ'ուզէ՞ք, օրինակներ տամ. Պոլսոյ մէջ անարժանութիւններն հաստատուած և սակայն վկայականներու կրթելով գաւառներու մէջ ընտաներ գործողներու։

Արդ, ըսել կուզեմ թէ ի՞նչ չափով և պատճառով որ հոգաբարձութիւնները յանցաւոր են, նոյն չափով ու պատճառով դարձեալ յանցաւոր են նաև Ռուսումն. Խորհուրդները, վասն զի ամէնքն ալ միեւնոյն ժողովուրդին ղեւակներն են։

Թող պարտաւորիչ ըլլայ Ռուսումն. Խորհուրդին հրամանը՝ ի մասին վկայագրի, բայց կ'աղաչեմ, թող Ռուսումն. Խորհուրդն ալ գոնէ մէկ անգամ, ան ալ շատ ծանրակշիռ պարագայի մը մէջ, համարձակութիւնը ունենայ անարժանէ մը՝ արդէն տուած վկայականը ետ առնելու։ Այն ատեն վստահ եմ թէ շատ աւելի շուտով պարտաւորիչ հանգամանք մը պիտի առնէ վկայականը։ Եթէ Ռուսումն. Խորհուրդը այդ քաջութիւնը ցուցնելու համար տարիի պիտի սպասէ, հարկ ալ չկայ, վասն զի եթէ իրենք չեն ճանչնար անարժանները, թող կոչում ընեն գաւառական հոգաբարձուներուն, որոնք ձեռքերնին խիղճերնուն վրայ դրած պիտի մատնանիշեն անարժանները։

Ա. Մ. ԿԷՆՃԵԱՆ

Քաղաքական Լուրեր

ԱՆԳԼԻՈՅ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

Հարաւային Ափրիկէի զորձերը։ — Պատերազմական նախարարը ու «Տէյլի Մէյլ»։— Պ. Պրոտրիի յայտարարութիւնը։

Լոնտոն, 30 յուլիս։— Անգլիական վիճակագրութիւններու նայելով, մինչև հիմա 33,000 Պոէրներ անձնատուր եղած կամ գերի ինկած են։ Լորտ Քիչէնր գրեր է պատերազմական նոր նախարարին թէ Լոնտոնի կամաւորներուն մէկ մասը հարաւային Ափրիկէ հասնելէն է վեր զինուորական ասպարէզին մէջ շատ յառաջդիմութիւն ըրած չըլլալով, պարտաւորուեր է անոնց մարզանքներ կատարել ալ։ Ցեռոց երեսեն հանուկցու պատերազմական նախարարին և Տէյլի Մէյլի միջև ծագած խնդիրը։ Այդ լրագրը ամէն օր կը քննադատէր պատերազմական նախարարը։ Պ. Պրոտրիքի համբերութիւնը հատնելով ազդարարեր է հեռագրական գործակալութեանց, որպէս զի հարաւային Ափրիկէի պատերազմին մասնակիցներուն ու վիրաւորներուն ցանկը չհաղորդեն Տէյլի Մէյլի, գիտնալով որ հակառակ պարագային մէջ իրենք ալ պիտի զրկուին այդ հրատարակութենէն։ Երեսփոխանը այդ մասին տեղեկութիւն ուզեց պատերազմական նախարարութենէն։ Պ. Պրոտրիք սպէս պատասխանեց.

«Ուրախ եմ որ առիթ կը տրուի ինծի ճշմարտութիւնը պարզելու։ Այդ տեղեկութիւնը բնաւ վերաբերութիւն չունի վաքցինացիայի մասին նոյն լրագրին կողմէ եղած յայտնութիւններուն հետ։ Այդ լրագիրը, սակայն, այս տարի տեղեկութիւններ հրատարակեց քաղելով զաղտի պաշտօնագիրներէ որոնք՝ ուրիշ լրագիր մը, երկրին շահերուն վնասակար դատելով, մերժած էր։ Վերջին անգամն, այսինքն անցեալ շաբաթ, յայտարարեցի տեղեկութիւնը թէ յանցաւորները պաշտժելու դիւրութիւն եթէ չտայ ինծի. հարկ եղած միջոցները ձեռք պիտի առնեմ՝ պաշտպանելու երկիրը անհիրդ և անպատեհ յայտնութեանց հետեւանքներուն դէմ։ Կը տեսնեմ թէ այդ լրագիրը, այսօր, կը պարծենայ ըսելով որ ուրիշ շատ մը պաշտօնական տեղեկութիւններ ալ ձեռք անցընելու վիճակին մէջ է։ Իմացայ որ ծովային նախարարութեան ներկայամբ ալ անգաղտնապահութիւն մը ըրած է։ Կրնամ յայտարարել թէ արդէն պաշտօնեայ մը ճամբեցինք՝ զեղծումներ գործած ըլլալուն համար։ Կրնայ ըլլալ որ այս անգամ յանցաւորը պատերազմական պաշտօնաթղթերն չըլլայ։ Ցեռոյաբներուն դէմ գործելով հանդերձ անիրաւութիւն ըրած պիտի ըլլամ, եթէ ծանօթ լրագրի մը կողմէ փորձութեան ենթակուելու վտանգին մէջ թողում՝ ապրուստի սահմանափակ միջոցներ ունեցող անձերը։ (Ծափահարութիւններ)։ Կը յուսամ թէ ժողովը պիտի հաւանի ըրածիս։ (Ծափահարութիւններ)։

Պ. Պրոտրիք նաև հերքեց այն լուրը թէ Լոնտոնի քանի մը կամաւորներ, անցեալ ուրբաթ, մերժած ըլլան, ընդունիլ իրենց շգրդամները՝ այդ կերպով յայտնելով իրենց դժգոհութիւնը՝ թոյլատրեցին սոսկած չըլլալուն համար։ Ցեռոյ սկսաւ գիւղային կալուածատէրերու ըլլալիք նպաստի մը ծրագրին վիճաբանութիւնը զոր ազատականները կ'երկարձգէին, որպէս զի կրթական օրինագիծին երրորդ ընթերցումը ուշանայ։ Նախարարական կուսակցութիւնը սկսաւ «քուէ՛, քուէ՛» գոչել։ Պ. Ռէմմընտ խստիւ դիտել տուաւ թէ նախարարական կուսակցութիւնը միշտ աղմուկ կը յարուցանէ։ Առենապետը պատասխանեց թէ այդ տեսակ բան մը չի կայ։ Պ. Ռէմմընտ սկսաւ «ոտիկա՛ն, ոտիկա՛ն» գոռալ։ Աղմուկը շարունակեց։ Առենապետը պահանջեց Պ. Ռէմմընտէն որ ժողովասրահէն դուրս ելլէ։ Ժողովը կը շարունակէր։ Պ. Ռէմմընտ կ'ուզէր խօսիլ։ Վերջապէս 71ի դէմ 303 ձայնով որոշուեցաւ Պ. Ռէմմընտը դուրս հանել ժողովասրահէն։ Աղմուկը դադարեալ շարունակեց, մինչեւ կէս գիշերը անցած։

Լոնտոն, 31 յուլիս։— Այս օրուան նիստին մէջ ալ դարձեալ ժողովը շարունակուեցաւ։ Պ. Ռէմմընտ պահանջեց որ վիճաբանութիւն կատարուի Իրլանդայի դատարաններուն կողմնակալութեանը վրայ։ Պալֆուր մերժեց, ուրիշ երեսփոխան մը Պ. Օ'Նի պնդեց, խստիւ քննադատելով Իրլանդայի դատարանները՝ անպատշաճ բառեր գործածելով։ Ի կարգ հրաւիրուեցաւ. պահանջուեցաւ որ եռ առնէ ըսածը, բայց մերժեց և Պ. Օ'Նի ժողովասրահէն դուրս հանուեցաւ. մեկնած ատենը կ'ըսէր. «Ուրեմն իրաւունք ունի։» Այդ միջադէպը հաղիւ թէ փակուած էր, նորէն երեսեան հանուեցաւ Պ. Պրոտրիքի ու Տէյլի Մէյլի խնդիրը։ Երեսփոխան Պ. Մաք Նէյլ կարդաց նոյն լրագրին մէկ հրատարակութիւնը, ուր խիստ կերպով խօսուած էր Պ. Պրոտրիքի մասին։ Պ. Մաք Նէյլ ամբողջ ժողովը նախատուած նկատեց այդ հրատարակութենէն։ Պ. Պրոտրիք պարտաւորուեցաւ պաշտպանել Տէյլի Մէյլը և կարդաց անոր անօրէնին կողմէ իրեն ուղղուած նամակ մը։ Պ. Պալֆուր ըսաւ թէ այդ հրատարակութիւնը խիստ է, բայց դանդատէլ աւելի ազնիւ է անարգել զայն։ Սըր Հէնրի Ֆէմսվէլ Պէնրըմէն խօսեցաւ։ Պ. Պալֆուր պատասխանեց։ Վերջապէս Պ. Մաք Նէյլ առաջարկեց որ ապագրիչը ու հրատարակիչը ժողովին ներկայանան, բայց այդ առաջարկութիւնը 94 ձայնի մեծամասնութեամբ մերժուեցաւ։

ԻՏԱԼԻԱ

Նախկին ելմտական նախարարին ծրագիրը։ —Տուրբերու խնդիրը։— Նոր նախարարական տոգնայ։

Իտալիոյ ելմտական նախարար Պ. Ուոլէմպորգ, որուն հրաժարիլը ծանուցինք հեռագիրներու բաժին մէջ, ելմտական ծրագիր մը ներկայացուցեր է նախարարաց Խորհուրդին, բայց իր պաշտօնակիցներէն մէկ քանին հաւանութեան արժանացած չըլլալով, ստիպուեր է իր հրաժարականը տալ։ Այդ ծրագրին համաձայն, ելմտական նախարարութիւնը կ'առաջարկէ ներքին մաքսատուրքերը բոլորովին ջնջել, որ 214 միլիոն ֆրանքի գումար մը կ'արտադրէ, և տակէ հանելով դանձումի համար եղած 23 միլիոնի ծախքը, դուռ կը մնայ 191 միլիոն ֆրանք, որուն 138 միլիոնը համայնքներու կը յատկացուին, իսկ 53 միլիոնը պետական գանձուն կը թողուին։ Հասոյթի այս կորստէն զերծ կացուցանելու համար հասոյթները, կալուածական տուրքի արտադրած գումարը անոնց պիտի թողուի։ Այնպիսի տնօրինութիւն մը ելմտական հաւասարաբաշխութեան խնդիրը պիտի ջնջէ։ Բայց այն տեսակ պետութիւնը պիտի ընդունի 344 միլիոնի հասոյթէ մը։ Այդ կորուստին տեղը լեցնելու համար՝ Պ. Ուոլէմպորգ նոր տուրքեր հաստատել կ'առաջարկէ, որով համայնքները տարեկան 181 միլիոնի գումար մը պէտք է վճարեն պետութեան, իրենց հասոյթներու տասնվեցեան համեմատ, 100 միլիոն գինիներու տուրքէն, 4 միլիոն ալքոլի բարձրախոսած տուրքէն, 50 միլիոն ժառանգական իրաւունքներու վրայ դրուած նոր օրէնքի՝ կիրարկումէն ստացուելիք տուրքերէն։

—Իտալական էկս-պաշտօնական թերթերը կ'ըսեն թէ նախարարական տագնապը սկսած է և կրնայ տարաձուլ միւս նախարարութեանց մէջ ալ։ Երկրագործական նախարարի պաշտօնը թափուր է արդէն, որուն տեղ փոխանորդաբար կը վարէ գործերը նախարարարան Պ. Մանարաչլի։

ՎԱԼՏԷՐՍԷ ՄԱՐԼԻՇԱԼԸ

«Կէրա» շոգենաւին Ալժէ ժամանումը։—Վալտերսէ մարէշալին պատասխանը։—Տեսակցութիւն մը։

Ալժէ, 29 յուլիս։—Գերմանական Կէրա փոխադրանաւը որ Շանկայէն կուգար, այս առաւ. հոս հասաւ։ Այդ շոգենաւին մէջ կը գտնուի Զինու միջազգային զինուորներուն նախորդ ընդհանուր հրամանատար Վալտէրսէ մարշէլը և գերմանական 464 զինուորներ. նաև Գերմանիոյ մեծ սպայակոյտէն քառասուն սպաներ. հարիւր յիսուն վիրաւորներ կամ հիւանդներ ալ կան։ Վալտէրսէ մարշէլը տեսակցութեան մը միջոցին յայտարարեց.—«Մեր ուղեւորութիւնը շատ լաւ պայմաններու մէջ կատարուեցաւ։ բայց Նակասաքիէն մեկնելէ քանի մը օր վերջը Նակասաքիի և Պաթավիայի մէջտեղը բաւական սաստիկ թիֆոնի մը բռնուեցանք որ նեղութիւն պատճառեց հիւանդ զինուորներուն։ Մարշէլը գոհութիւն յայտնեց գերման ու ֆրանսական զինուորներուն բարւոք յարաբերութիւններուն համար, որոնք, ըստ աւելի պիտի բարւոքեն երկու երկիրներուն յարաբերութիւնները։ Մարշէլը պատմեց Բէքինի հրդեհը։ Ոը. քանասոյի զինուոր մը դինքը բոցերուն մէջէն ազատած էր, շալկելով և պատուհանէ մը վար իջեցնելով զինքը։ Մարշէլը յարեց.—«Ուրախ եղայ իմանալով որ Պ. ու Տիկին Բիլոն իրենց տեղը ողջամբ հասեր են։ Պ. Բիլոն ուզեց Ամերիկայի ճամբով դառնալ, որպէսզի Տիկին Բիլոն Կարմիր Ծովի տաք կլիմայէն չանցնի. բայց ցամաքի ճամբորդութեան պահուն աւելի շատ տաքերու հանդիպած պիտի ըլլայ։ Վալտէրսէ մարշէլը յարեց թէ Զինու մէջ ապահովութիւնը կատարեալ է։ Վատաբն զորավարին նկատմամբ շատ գովասանով խօսեցաւ. նաև կիլելի զորավարին համար։ Այս վերջինն հրաւիրով էր որ Կէրա փոխադրանաւը երկու օր մնաց Ալժէի նաւահանգիստին մէջ։ Մարշէլը, կէս օրէն երեք ժամ վերջը, ցամաք ելաւ երկու սպաներով և այցելութիւն տուաւ զինուորական ու նաւահանգստի հրամանատարներուն։ Իրիկուան մէջը քաղաքին մէջ պատրաստ մը կատարելով վառարանուն մը մտաւ և Պատուոյ Լէգէոնի «ռոզէթ» մը դնեց, զոր կորսընցուցած էր Բէքինի հրդեհին ատեն։ Խառնուիմանք դրամ չառաւ, ըսելով որ կ'ուզէ յարգանք մը ընել Ալժէ քաղաքը իր ներկայութեամբը պատուած ըլլալուն համար։ Մարշէլը պատասխանեց. «Ուրեմն կ'ուզէք զիս Ալժէի մէջ վար դնել, քանի որ ոսպան սիրալիր ընդունելութիւն մը կ'ըլլայ։» Վալտէրսէ մարշէլին երկու յիսնապետներ կը հետեւէին, որոնք Վիլհէլմ կայսր կողմէ հրաման ունէին հսկել անոր անձին ապահովութեանը վրայ։

ԶԻՆՈՒ ԴԵՊՊԵՐԸ

Վերջնական որոշմեացիները։—Զինու ապագայ վարչութիւնը։—Նոմ Թուենկի մէջ 2ր փոքրիկներ։

Բէռլին, 30 յուլիս։—Օտար դեսպանները ելմտական յանձնաժողովին յանձնեցին խմբագրել վերջնական որոշմեացիները. որ պիտի պարունակէ կատարուած բոլոր բանակցութիւնները և տրուած որոշումները։ Մեծ խնամքով կը կատարուի այդ աշխատութիւնը և յուսալի է որ աւարտի ռուս դեսպան Պ. ը Կիբսի և Մ. Նամենայ ներկայացուցիչ Պ. Ռաքիի մեկնումէն առաջ։

—Զինու կառավարութիւնը, կարգ մը որոշումներ առած է որոնք պիտի գրաւեն ծանրագիներու բաժին մէջ, ելմտական ծրագիր մը ներկայացուցեր է նախարարաց Խորհուրդին, բայց իր պաշտօնակիցներէն մէկ քանին հաւանութեան արժանացած չըլլալով, ստիպուեր է իր հրաժարականը տալ։ Այդ ծրագրին համաձայն, ելմտական նախարարութիւնը կ'առաջարկէ ներքին մաքսատուրքերը բոլորովին ջնջել, որ 214 միլիոն ֆրանքի գումար մը կ'արտադրէ, և տակէ հանելով դանձումի համար եղած 23 միլիոնի ծախքը, դուռ կը մնայ 191 միլիոն ֆրանք, որուն 138 միլիոնը համայնքներու կը յատկացուին, իսկ 53 միլիոնը պետական գանձուն կը թողուին։ Հասոյթի այս կորստէն զերծ կացուցանելու համար հասոյթները, կալուածական տուրքի արտադրած գումարը անոնց պիտի թողուի։ Այնպիսի տնօրինութիւն մը ելմտական հաւասարաբաշխութեան խնդիրը պիտի ջնջէ։ Բայց այն տեսակ պետութիւնը պիտի ընդունի 344 միլիոնի հասոյթէ մը։ Այդ կորուստին տեղը լեցնելու համար՝ Պ. Ուոլէմպորգ նոր տուրքեր հաստատել կ'առաջարկէ, որով համայնքները տարեկան 181 միլիոնի գումար մը պէտք է վճարեն պետութեան, իրենց հասոյթներու տասնվեցեան համեմատ, 100 միլիոն գինիներու տուրքէն, 4 միլիոն ալքոլի բարձրախոսած տուրքէն, 50 միլիոն ժառանգական իրաւունքներու վրայ դրուած նոր օրէնքի՝ կիրարկումէն ստացուելիք տուրքերէն։

—Իտալական էկս-պաշտօնական թերթերը կ'ըսեն թէ նախարարական տագնապը սկսած է և կրնայ տարաձուլիլ միւս նախարարութեանց մէջ ալ։ Երկրագործական նախարարի պաշտօնը թափուր է արդէն, որուն տեղ փոխանորդաբար կը վարէ գործերը նախարարարան Պ. Մանարաչլի։

Շանկայ։—Տեղական անգլիերէն թերթ մը կ'ըսէ թէ Շի Լիի դաշնակից գիւղացիներու Ընկերութիւնը Լի-Հունկ Զանկի զինուորներուն դէմ յաջողութիւններ ձեռք բերած ըլլալով, Շան-Թունկի մէջ Պոքսըրներու շարժումը վերսկսեր է։ Եունկի Լու հասարակներու յանձնաժողովին քննչի խիստ շահաւոր պաշտօնին կոչուեր է։

ԹՐԱՆՍՎԱԼԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Զինուորական գործողութիւնները։— Լորտ Քիչէնրի հեռագիրը։—Ծոլոմոնիւթիւն։

Լոնտոն, 30 յուլիս։— Լորտ Քիչէնր Բրէթորիայէն յուլիս 29 թուականով հեռեւեալ հեռագիրը ուղղած է Անգլիոյ պատերազմական նախարարութեան.

«Ասատիկ արդիւնքը յուլիս 22էն ի վեր անգլիական զանազան զորախումբերու կողմէ կատարուած զինուորական գործողութիւններուն։—24 Պոէրներ սպաննուեր, 25 վիրաւորուեր, 223 գերի ինկեր և 80 ալ անձնատուր եղեր են։ Զեռք անցուած են 184 հրացան, 10,850 փամփուշտ, 205 սայլ, 2700 ձի և բազմաթիւ արջառ։ Այդ հաշուին մէջ են նաև անցեալ շաբթու ձեռք անցուածները։ Սըր Պիտըն Պլուտ զօրավարին զօրախումբերը երկնց գիւղերուն հիւսիսային ու հարաւային կողմերը կը յառաջանան։ Կրէնֆիլ գնդապետը որ աբեւմտեան կողմէ գալով Միւսթրում հասած է, կը ծանուցանէ թէ իր զինուորները կազմակերպուած զօրութեան չեն հանդիպած և ոչ մէկ տեղ։ Լիւբի և Բիթէրսթոն զօրավարներուն զորագունդերը Քէլշտորքի մէջ նոր աշխատուորներ են։ Համիլթոն զօրավարը, Վոլմարանսի մօտ, Բաթկիթէրի պոէր բանակատեղին վրայ յարձակելով գրաւեր է բոլոր սայլերը։ նաև վիրաւորեր 21 Պոէրներ։ Ուրեւմտեան և Կէրէք դէմ առ դէմ կը գտնուին Սմուտի հետ՝ Ուիթքորիի մօտ։ Պրիւս Համիլթը զօրավարը կը ծանուցանէ թէ Ռուշֆորի զինուորները Տասէսրորթի մօտ, յանկարծակի բերեր են Մէյսլուրի պոէր զօրախումբը, 24 Պոէրներ գերի բռնելով՝ որոնց մէջ կը գտնուի նաև Մէյսլուրի՝ ծանրապէս վիրաւորուած։ Զարկը Նոքս զօրավարին զօրախումբը Օռանժ արեւելեան կողմը մինչեւ Օռանժ գետը վաներ է Պոէրները՝ առանց ընդդիմութեան հանդիպելու։ Բարեյաջող գաղթականներ մէջ կացութիւնը փոփոխուեցաւ։ Բարեյաջող գաղթականներ մէջ կացութիւնը փոփոխուեցաւ։

Զիւրիխ։—Բլքի Պիեռ հեռեւեալը կը գրէ։—«Կը կարծենք գիտնալ թէ Ֆրիւկէր նախագահը դարձեալ մերժեր է Անգլիոյ առեւտրական նաւերուն դէմ ծովակնի նաւեր կազմակերպելու առաջարկութիւնը։ Նախագահը ու շուրջը գտնուողները մարդասիրութենէ և իրաւունքի նկատումէ կը նեղչուին։ Կը յարեն թէ Թրանսվալը գործադիր իշխանութիւնը միայն կնայ այդ ծովակնի նաւերը կազմել, բայց տրամադիր չէ, վասն զի Անգլիա՝ Թրանսվալը իրեն կոչած ըլլալը մէջ բերելով, այդ նաւերուն հրամանագիրները պիտի չճանչնայ և դանոնք իբրեւ պարզ ծովասպառնակներ պիտի նկատէ, երբ իր ձեռքը իյնան։ Կ'ըսուի թէ այդ առաջարկութիւնը ընդունողը իրենց հաշուոյն պիտի գործեն. հարկ եղած դրամագլուխը ու միջոցները ունին։ հետեւաբար զարմանալի պիտի չըլլայ երբ իմանանք թէ անգլիական քանի մը առեւտրական նաւեր յանկարծակի յարձակում կրելով խորտակուած են։

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ծանր միջադէպ մը Ռոլոմպիայի մէջ։— Գերմանիոյ մաքսային նոր սակացոյցը եւ Աւստրիա-Հունգարիա։—Նախկին նախարարապետի մը յիշատակագիրները։—Սպանեցեալ։—Ս. Նահանգաց զորձադուլը։

Ծանր միջադէպ մը պատահեր է Կարթագինէի (Ռոլոմպիա) մէջ. ուր տեղական իշխանութիւնները 12 ժամու չափ վար դրեր են գերմանական Ալլէ կանցի՞ շոգենաւը, որուն մէջ խուզարկութիւն կատարելով ձերբակալեր են Իւրիոզի ըմբոստ ցեղապետին քարտուղարը՝ Պ. Արչլ Միւրիյեան։ Այս վերջինը գերմանական դրօշով փաթթուած ոնոր պաշտպանութեան տակ դրած էր ինքզինքը։ Առանց տակնի կոխելու շոգենաւին նաւապետին բողոքներուն, տեղական իշխանութիւնները ցամաք հաներ են Պ. Միւրիյեան և խուզարկեր են անոր բարկամը եղող Անգլիացիի մը գոյքերը։ Բոլոմպիոյ ոստիկանութիւնը՝ ալ աւելի ծանր հանգամանք մը տուեր է այս միջադէպին, նախատական մակդիրներ ուղղելով գերման դրօշին։

—Գերմանիոյ մաքսային նոր սակացոյցին հրատարակութիւնը այնքան արմատական փոփոխութիւն մը առաջ բերած է տնտեսական կացութեան մէջ որ Աւստրիոյ և Հունգարիոյ մէջեւ սկսուած բանակցութիւնները, իմանալի մաքսային նոր և անկախ սակագինի մը առեւտրական դաշնագիրներու կնքումին համար, յանկարծ խզուեցան։ Կ'ըսուի թէ բանակցութիւնները սեպտեմբեր ամսուն միայն պիտի վերսկսին, երբ կացութիւնը լաւ մը ճշդուի և աւստրիական ու հունգարական կառավարութիւնները կարենան քննել այն միջոցները, զորս իրենց չհրկը կը պահանջէ է գործ դնել։ Գերմանիոյ մաքսային սակացոյցին մէջ նշանակուած մաքսատուրքերը աչքի առնելով։

—Հանրի Թաֆի կոմսը, որդի Աւստրիոյ նախկին նախարարապետին, որ Միրանց Եսէֆի կայսեր մարիամ բարեկամ եղած է, ուզեր է իր հօրը խիստ շահեկան թղթակցութիւնը և յիշատակները հրատարակել։ Նարոեցի Նովոնի կ'իմանայ թէ այդ յիշատակագիրները գրաքննութեան ենթակուելով վէճերու մէջ, Գերման կայսրերուն և Պիսմարք իշխանին քաղաքականութեան դէմ գրուած հատուածները ջնջուեր են։ Թաֆի կոմսը որ տասերեք տարի նախարարապետի պաշտօն վարած է, անողոք թշնամին եղած է Պիսմարքի։ Կոմս Հանրի Թաֆի այդ յապաւումներուն չգիտնալով՝ իր հօրը յիշատակագիրները դեռ ետ ուղեր է, սակայն իրեն պատասխանուեր է թէ ձեռագիրները կորսուած են։ Այս խնդիրը մեծ յուզում առաջ բերեր է, մանաւանդ որ Հանրի կոմսը բարոյ մատուցեր է դատական իշխանութեան։

—Ալիքանդէր (Ալասնիա) մէջ հակակղերական միթինկ մը տեղի ունեցեր է։ Բուռն բանախօսութիւններ արտասանուեր են, պահանջելով Եկեղեցիին ու Պետութեան բաժանումը և քաղաքային իշխանութեան գերակշիռ դիրքը։

—Գործատրական սենեակն հրամայեր է ընդհանուր բանթոյ մը ընել Սանթիագիսքոյի նաւագործարաններուն մէջ։ 55,000 հոգի անգործ մնացեր են։ Գործերու վիճակը ընդհանրապէս գէշ է և նաւատանգիստի շարժումը դադրած է գրեթէ։

Երէկուան Հեռագիրներ

—Պէրլին, 3 օգոստոս։—Օտար լրագրի մը Պէրլինի թղթակցին բնակարանը կատարուած խուզարկութիւններու հետեւանքով ոստիկանութիւնը ձեռք անցուց՝ Գերմանիոյ մաքսային սակացոյցին մէկ օրինակին վաճառման վերաբերեալ թղթակցութիւն մը։ Նաև գրաւեց բաւական մեծաքանակ դումար մը։

ԼՈՆՏՈՆ։—Բրէթորիայէն կը հեռագրեն թէ Պոէրները Պոթալ Ուէսթի կողմը աբչաւեր են։

ԲԱՐԻԶ։—Բրիւկէր նախագահը յայտարարեր է Ֆիկատոի մէկ խմբագրին թէ նորէն հաշտութեան առաջարկութիւններ պիտի չընէ Անգլիոյ, թէ պիտի մերժէ բրիտանական թեւարկութիւնը, թէ թրանսվալի անկախութիւնը միայն կ'ուզէ և թէ դրամական կոչագրութիւն մը միայն պիտի ընդունի։ Պ. Բրիւկէր յարեր է նաև թէ ինք որ և է ձեռնարկ չէ լսած միջնորդութիւն մը ձեռք բերելու համար, ինչ որ ինքնաբերաբար պիտի ըլլայ, թէ Պոէրները այն ատեն զէնքնկէց պիտի ըլլան, երբ իրենց անկախութիւնը երաշխաւորուի և թէ բնաւ վրայ պիտի չտան իրենց անկախութիւնը։

ՊԼԷՕՄՅՈՆԹԱՅՆ։— Շթայն նախագահին եղբօրորդին Հէրման Շթայն յուլիս 31ին սպաննուեցաւ Միքլամբրկի մօտ։

ԼԱ Հէ.—Բրիւկէր նախագահը Հիլվէրսում վերադարձաւ։

ԲԱՐԻԶ.—Բէքինէն կը հեռագրեն թէ հաշտութեան բրոմոզոլը մօտերս պիտի ստորագրուի։

—Բէքինէն ուրիշ հեռագրի մը նայելով Զինու արքունիքը յետաձգեր է Բէքինի վերադարձը։

ՍԱՑԿՈՆ։—Օրլէանի Հանրի իշխանին վիճակը ծանրացաւ։ Ոյժերը կը նուազին։

ՎԻՍՊԱՏԷՆ։—Հէսսի կոմսուհիին արքունիքին պետը կը հերքէ այն լուրը թէ կոմսուհին կաթոլիկութիւնը ընդունած ըլլայ։

ԲԱՐԻԶ. — Ֆրանքեմարքեան պայմանագրութիւնը կը տրամադրէ որ Մարոք ճանչնայ Ափրիկէի հիւսիսային կողմը կատարուած իրաւունքներու հետեւանքով ոստիկանութիւնը ձեռք անցուց՝ Գերմանիոյ մաքսային սակացոյցին մէկ օրինակին վաճառման վերաբերեալ թղթակցութիւն մը։ Նաև գրաւեց բաւական մեծաքանակ դումար մը։

ԼՈՆՏՈՆ։—Բրէթորիայէն կը հեռագրեն թէ Պոէրները Պոթալ Ուէսթի կողմը աբչաւեր են։

ԲԱՐԻԶ.—Բրիւկէր նախագահը յայտարարեր է Ֆիկատոի մէկ խմբագրին թէ նորէն հաշտութեան առաջարկութիւններ պիտի չընէ Անգլիոյ, թէ պիտի մերժէ բրիտանական թեւարկութիւնը, թէ թրանսվալի անկախութիւնը միայն կ'ուզէ և թէ դրամական կոչագրութիւն մը միայն պիտի ընդունի։ Պ. Բրիւկէր յարեր է նաև թէ ինք որ և է ձեռնարկ չէ լսած միջնորդութիւն մը ձեռք բերելու համար, ինչ որ ինքնաբերաբար պիտի ըլլայ, թէ Պոէրները այն ատեն զէնքնկէց պիտի ըլլան, երբ իրենց անկախութիւնը երաշխաւորուի և թէ բնաւ վրայ պիտի չտան իրենց անկախութիւնը։

ՊԼԷՕՄՅՈՆԹԱՅՆ. — Շթայն նախագահին եղբօրորդին Հէրման Շթայն յուլիս 31ին սպաննուեցաւ Միքլամբրկի մօտ։

ԼԱ Հէ.—Բրիւկէր նախագահը Հիլվէրսում վերադարձաւ։

ԲԱՐԻԶ.—Բէքինէն կը հեռագրեն թէ հաշտութեան բրոմոզոլը մօտերս պիտի ստորագրուի։

—Բէքինէն ուրիշ հեռագրի մը նայելով Զինու արքունիքը յետաձգեր է Բէքինի վերադարձը։

ՍԱՑԿՈՆ.—Օրլէանի Հանրի իշխանին վիճակը ծանրացաւ։ Ոյժերը կը նուազին։

ՎԻՍՊԱՏԷՆ.—Հէսսի կոմսուհիին արքունիքին պետը կը հերքէ այն լուրը թէ կոմսուհին կաթոլիկութիւնը ընդունած ըլլայ։

ԲԱՐԻԶ. — Ֆրանքեմարքեան պայմանագրութիւնը կը տրամադրէ որ Մարոք ճանչնայ Ափրիկէի հիւսիսային կողմը կատարուած իրաւունքներու հետեւանքով ոստիկանութիւնը ձեռք անցուց՝ Գերմանիոյ մաքսային սակացոյցին մէկ օրինակին վաճառման վերաբերեալ թղթակցութիւն մը։ Նաև գրաւեց բաւական մեծաքանակ դումար մը։

—Հանրի Թաֆի կոմսը, որդի Աւստրիոյ նախկին նախարարապետին, որ Միրանց Եսէֆի կայսեր մարիամ բարեկամ եղած է, ուզեր է իր հօրը խիստ շահեկան թղթակցութիւնը և յիշատակները հրատարակել։ Նարոեցի Նովոնի կ'իմանայ թէ այդ յիշատակագիրները գրաքննութեան ենթակուելով վէճերու մէջ, Գերման կայսրերուն և Պիսմարք իշխանին քաղաքականութեան դէմ գրուած հատուածները ջնջուեր են։ Թաֆի կոմսը որ տասերեք տարի նախարարապետի պաշտօն վարած է, անողոք թշնամին եղած է Պիսմարքի։ Կոմս Հանրի Թաֆի այդ յապաւումներուն չգիտնալով՝ իր հօրը յիշատակագիրները դեռ ետ ուզեր է, սակայն իրեն պատասխանուեր է թէ ձեռագիրները կորսուած են։ Այս խնդիրը մեծ յուզում առաջ բերեր է, մանաւանդ որ Հանրի կոմսը բարոյ մատուցեր է դատական իշխանութեան։

—Ալիքանդէր (Ալասնիա) մէջ հակակղերական միթինկ մը տեղի ունեցեր է։ Բուռն բանախօսութիւններ արտասանուեր են, պահանջելով Եկեղեցիին ու Պետութեան բաժանումը և քաղաքային իշխանութեան գերակշիռ դիրքը։

—Գործատրական սենեակն հրամայեր է ընդհանուր բանթոյ մը ընել Սանթիագիսքոյի նաւագործարաններուն մէջ։ 55,000 հոգի անգործ մնացեր են։ Գործերու վիճակը ընդհանրապէս գէշ է և նաւատանգիստի շարժումը դադրած է գրեթէ։

ՍԷՆԹ-ԼԷՐԻՆ։— Հանքագործներու դաշնակցութիւնը հրաւէր ուղղեց Ցռանսվաալ ու բոլոր անդամներուն, որ նոյեմբեր 1ին դադարեցնեն աշխատիլը, եթէ մինչեւ այն ատեն կառավարութիւնը և հանքային Ընկերութիւնները իրենց գոհացում չտան՝ օրական ութ ժամու աշխատութեան և օրականներու նուազագոյնքանակութեան մասին։

ԲԱՍՏԻԼ։— Գերման նաւաբեկիները, վաղը, ուղղակի Բիլ պիտի ուղեւորի։

ՊԷՐԼԻՆ։—Վիլհէլմ կայսրը Բիլ ուղեւորեցաւ Հոհենզոլրն զբօսանաւով։

ՊԷՐԼԻՆ։— Ֆրանքեմարքեան ստորագրեալ լուրերու հետեւանքով, Վիլհէլմ կայսրը Բիլ պիտի չգտնուի՝ Վալտէրսէ մարշէլին վերադարձին առթիւ կատարուելիք հանդէսներուն։

ՆԻՍ

—Պիւրճանksին նաւը որ ապանեխման մեքենայ մը կը պարունակէ, շաբաթ օր Թուլա դրկուեցաւ։

—Թաղապետութեանց առողջապահական պաշտօնեաներուն հրահանգ տրուեցաւ, որպէս զի առողջապահական ընդհանուր քննիչներուն քննական պայմանին առնն դիւրութիւններ ընծայեն տնոնց.

—Զաթալէայի մաքրանոցին տնօրէն կարգուեցաւ Տ. Զաքր. Լատիչ։

—Առողջապահական յանձնաժողովին որոշմամբ ծանուցուեցաւ հպատակ հասարակութեանց հոգեւոր պահերուն թէ հիւանդանոցներուն մէջ նոյն իսկ սովորական հիւանդութենէ պատահած մահերը պէտք է իմաց տալ թաղապետութեանց որոնց կողմէ արուելիք արտօնութեամբ միայն թաղել մեռելները։ Հակառակ պարագային, հիւանդանոցի տնօրէնները ու բժիշկները պատասխանատու պիտի ճանչցուին։

—Նոյն յանձնաժողովը որոշեց որ ճաշարանները ու քէյվանտիի խանութները միշտ քննուին։ Նաև «աէՖնէր քէյվանա»ները դուռներու առջեւէն վերցուելով խոհանոցները դրուին, վասն զի եթէ բաց տեղ մնան փոշի ենթակայ կ'ըլլան։

ԶԱԿԱԶԻԿի մէջ հինգշաբթի օրը ժամախառնակ մէկ դէպք պատահեր է։

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՄԻԽԱԻԼՈՎԻՋ մեծ դուքսը կիրակունէն ճամբայ ելեր է ուղղակի Սոխում-Գալէ։ Ն. Բաթմրութիւնը, հեռագիր մը ստանալով Վեհ. Սուլթանին, շնորհակալութիւն յայտներ է իրեն եղած ընդունելութիւններուն համար։

ՊԱՌՈՆ ՖՈՆ ՔԱՒԻՉ.— Վիէննայէ լրագիրները կը ծանուցանեն թէ Կ. Պոլսոյ աւստրիական դեսպան Պառոն Ֆոն Քաւիչէ Աւստրիոյ հնագիտական կառոյցներուն անդամ անուանուեր է։

ՀՈԼԱՆԴԱԿԱՆ դեսպան Պ. Վան Վէյքէրլէն, շաբաթ օրը, մայրաքաղաքէս մեկնեցաւ երկու ամսուան արձակուրդով։ Անոր բացակայութիւնը միջոցին գործակատարի պաշտօն պիտի վարէ հոլանդական ընդհանուր հիւպատոս Պ. Վան Բիէթէրլէ։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ իտալական նոր դեսպան պիտի կարգուի Պուէնոս Այրէսի դեսպան Բարպօնարօ ու Մալասբինա կոմսը, որուն համար, ինչպէս ծանուցինք, Իտալիոյ կառավարութիւնը Բ. Դրան հաւանութիւնը խնդրած է։

ՊԻՂԱՑԻ ՀՐԴԵՀԸ.—Պիղայէն կը գրեն հինգշաբթի օրուան թուականով.—«Յուլիս 13|26ի հրդեհը իրական աղէտ մը եղաւ մեր քաղաքին համար։ Հրդեհը սկսաւ իրիկուան ժամ 11ին՝ Երկի Մուչջոլը անուն մարդու մը տունէն։ Մօտը գտնուած տուներն ալ անմիջական կերպով բռնկեցան և քիչ ետքը ամբողջ Թաղեր կ'այրէին։ Տեղական կառավարութեան ու բնակիչներուն ջանքերուն հակառակ, հրդեհը ութը ժամ տեւեց։ Նիւթական վնասները 50,000 ոսկիէն աւելի կը հաշուուին։ Այրած տուներուն թիւն է 300, որոնց 250ին մէջ Յոյներ կը բնակէին։ Կառավարական պաշտօնարանը, հեռագրատունը, Թաղապետական չէնքը, Բիւրէֆէվարժարանը, մէկ եկեղեցի մը և յունական վարժարանները այրեցան։ Երկու հարիւրի չափ քրիստոնեայ ընտանիքներ անապատեալ կը մնան։ Թաղապետութիւնը, բարձրագոյն հրամանի մը համաձայն, ամէն օր հաց կը բաշխէ տարեկաներուն որոնք առժամապէս պատսպարուած են զինուորական վրաններու տակ։»

ՀՈՒՆԶԻԵՐԸ.— Ռուսերոյ զանազան կողմերը տեղացած անձրեւներ նպաստեր են հունձքերուն։

—Սէլանիկի նահանգին մէջ բերքերը այս տարի, նախորդ տարիներուն հետ բաղդատելով, թէ՛ տեսակով և թէ քանակով լաւ են։ Նոյն վիճակը կը տիրէ նաև Գասսոյի, Մանաստիրի ու չբլակայ նահանգներուն մէջ։

ՏՈՒԳԱՆԻԼ ՁԵՐԾ.— Պեռական Խորհուրդը որոշմամբ որ վաճառեցած է կայսերատէմ, Հալէպի նահանգին ժողովուրդէն անոնք որ մինչև 1316 տարին վճարած չեն խնդիրներու չինութեան տուրքը, եթէ իրենց պարքը մինչև եւմտական ներկայ տարուան վերջը հատուցանեն, տուգանքէ զերծ պիտի բլլան։

ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ԱՆԿԵԼԱՆՈՑ.—Յունայ Ս. Պատրիարքը, ուրբաթ օրը, այցելեց Համազգային Անկեւանոցը։

ՇԼՆԳԵՐՈՒ ԿԱՌՈՒՑՈՒՄԸ.—Պեռական Խորհուրդը կարգ մը որոշումներ տուաւ այն պատիժներուն համար որոնք պիտի սահմանուին՝ առանց պաշտօնական արտօնութեան և կամ թաղապետութեանց կողմէ վաճառեցած յատակաձեւին հակառակ չէնքեր կառուցողներուն դէմ։ Առանց արտօնութեան կառուցուած չէնքերը վար պիտի առնուին. իսկ թաղապետութեան կողմէ վաճառեցած յատակաձեւին հակառակ կառուցուած չէնքերու համար ալ ճարտարապետներէն երկուքէն մինչեւ հինգ ոսկի տուգանք պիտի առնուին։

ԷՆԿԻՒՐԻՆ ՆԱՀԱՆԳԸ.—Ներքին գործոց նախարարութիւնը գրեց անտառներու, հանքերու և երկրագործական նախարարութեան որ շուտով քան հնգող մեքենայ գնէ, դրամի՝ 500 ոսկի վճարէ և մինչեւ երեք օր Էնկիւրի ղրկէ։

ԱՇԻՐԻԹՆԵՐՈՒ ՄԻՋԵՒ.— Հիւսիսամասնուր և Բեռթէ գաւառակներու տարբերեալներուն միջեւ նորէն ծագած թշնամութեանց մասին հարկ եղած կարգադրութիւնը ըլլալով, վերջնականապէս հաստատելու գոյութիւն է։

ՆՈՐ ՁԵՒ ՎԱՃԱՌՈՒՄ ՄԸ.—Կայսերական կառավարութիւնը նկատելով որ մէկ քանի վաճառատուններ ժամայոյց և այլն կը ծախեն կարգ մը տոմսակներու միջոցաւ որոնց հինգ դրուշնոյ կարողներէն կը բաղկանան, և զորս առնողը պէտք է ուրիշին ծախէ ետքն, և նկատելով որ այդ վաճառատունները ժողովուրդը կը խաբեն, հարկ եղածը պիտի ընէ։

ԳԱՂԻԱԿԱՆ ԱՒՏՐ.—Մանուցուեցաւ ամէն կողմ որ գաղիական ախտ վարակեալ տեղերէն Կ. Պոլիս եկողները և ասկէ ալ նոյն տեղերը գացողները նախ և առաջ բժշկական խիստ քննութեան ենթարկուին և յետոյ արտօնուի անոնց մուտքը։ Այդ ախտէն վարակուածները անմիջական դարմանի ենթարկուին, որպէսզի մաքուր մնացած տեղերը չվարակուին։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ պարէններուն ու թռչակներուն անյարգար արուելու մասին միջոցներ ձեռք առնուելու համար, յանձնաժողով մը պիտի կազմուի։

ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆի նեղուցին ամրոցներու թնդանօթաձիգ զինուորներէն ազատ արձակուածները, շաբաթ օրը, Կ. Պոլիս ժամանեցին Սեալանիկ շոգենաւով։ Կայսմասնաւոր Թիկնապահ Չէրքէս Մէհմէտ փաշա նոյն շոգենաւը գնաց և բաշխեց զինուորներուն յետնեալ ամսաթոշակները։ Ամէնքն ալ երեք անգամ «Բատիշահըմ չոք եաշա» գոչեցին։ Սեալանիկ քէչ վերջը ճամբայ ելաւ դէպ ի Սեւ ծով։

ՏԻԱՐՊԷՔԻՐի Լէմէ, Ամիկ ու Զերմիկ գաւառակներուն մէջ հեռագրական կայաններ պիտի հաստատուին։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ նախարարութիւնը հեռագրեց Այտընի նահանգին տէֆթէրտարին թէ Եւրոպայի մէջ, արմաթի նուազութեան պատճառաւ, գիներու բարձրացում մը հաւանական է, ուստի տասանորդի փոխարէն առնուած արմաթներու վաճառման պահուն պէտք է զգուշութեամբ գործել։

ԽՏԻՎԻՆ շոգենաւային Ընկերութեան Կ. Պոլսոյ գործակալութիւնը, տղերսագիր մը մատուցանելով Մեծ–Եպարքոսին, խնդրեր է որ նոյն շոգենաւերուն համար բերուելիք ածուխները մաքսէ զերծ ըլլան, ըսելով որ այդ շոգենաւերը Քըթատարական պայուսակներու փոխադրութեան և ուրիշ պարագաներու համար միշտ դիւրութիւններ ցոյց կուտան։

ՅՐԱՆՍԱԿԱՆ կառավարութիւնը երկրագործական Արժանիքի ասպետի ասպնջանը տուեր է կայս. պալատան պարտիզպանապետ Հանրի էֆ.ի։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ նախարարութեան երկրագործական ընդհանուր քննիչ Պ. Հէրմանի պաշտօնավարութեան պայմանագրութիւնը նորոգուեցաւ։

Բ. ԴՈՒՌԸ վաճառցուց Եռուսաղէմի գերմանական նոր հիւպատոսին պաշտօնը։

ՄԱՔՍԱՑԻՆ վերաքննչութիւնը ծանոյց ամէն կողմ թէ փրմկիներէն ու թիփերէն, ներքին սպառման համար, միայն հարիւրին երկու առնելու է՝ իբրեւ զինուորական սպառազինման ծախք։ Իսկ օտար երկիրներ ղրկուելիքներէն ալ՝ ուրիշ ապրանքներու պէս արտօնման մաքս։

ԳԱՏՐԹԻՒՂԷՆ կը գրեն Իզմամի թէ տեղւոյն ջուրի Ընկերութեան ջուրերը, այս միջոցիս, թէ՝ պղտոր են և թէ առնխորտ հոտ մը ունին։ Այդ առթիւ ձեռնհաս պաշտօնարանին ուշադրութիւնը կը հրաւիրեն։

ՓԻՐՊԷԼԱՑԻ պարկական հիւպատոս կարգուեցաւ Եահեա խան։

ՆՈՐ ԾՐԱԳԻՐ.—«Սիմոն» տարբերութեամբ Բաղաքապետութեան մատուցուած աղերսագիր մը արտօնութիւն խնդրեր է Կ. Պոլսոյ պարիսպներէն դուրս, առողջապահական մարմնոյ մը կողմէ ցոյց արուելիք տեղ մը, մասնաւոր չէնքեր կառուցանել, մայրաքաղաքիս ամէն կողմերէն հաւաքուած աղտեղութիւնները և այլն հաւաքելու համար։ Առանց մէջէն քարշելու ու ոսկորները զատուելով պիտի մաքրուին ու տարանէսուին։ Մսացածներն ալ աղբի պիտի վերածուին և յետոյ Եւրոպա չրկուին, վասն զի հոն արհեստի մէջ կը գործածուին։ Բաղաքապետութեան խորհուրդը որոշեր է նախ այդ մասին առողջապահական յանձնաժողովին կարծիքը առնել։

ՊԼՇԻՒԹԱՑԻ ոստիկանապետ Հաճի Հասան փաշա նկատելով որ տեղւոյն ոստիկանութեան չէնքը անբաւական է, անոր կիցը գտնուած և իր սեպհականութիւնը եղած չէնքը կցեց պահականոցին և յատկացուց ոստիկանութեան պաշտօնեաներուն բնակութեանը։

ՏԷՖԹԷՐԻԱՆԷՒ վերաքննչ վարչանեալ Ալի Բրեա փաշայի ընտանիքին 3992 դրուշի ամսաթոշակ յատկացուեցաւ։

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ԵՒ ՌՈՒՄԱՆԻՈՑ միջև կնքուելիք առեւտրական դաշնադրութեան ծրագիրը վաճառցաւ կայս. Իրատէով և անոր վաճառցած պատճէնը յանձնուեցաւ արտաքին գործոց նախարարութեան։

ՆԵՐԲԻՆ գործոց նախարարութիւնը նկատելով որ զանազան նահանգներէ կը խնդրուի երկաթի մարդահամարի գործողութեանց տուգանքէն զերծ մնալու պայմանաժամը, խնդրեց Մեծ–Եպարքոսէն որ հարկ եղածը ի գործ դրուի։

ՄՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆ.— Իզմամ կ'իմանայ թէ Սէլանիկի մէջ Մանասդիրը Բալիքրոն վճառատունը 15,000 ոսկի բացով իր վճարումները դադրեցուցեր է։

ՆԵՂԵՌՆԱԴԱՏ տանը, շաբաթ օրը, վեց տարուան տաժանակիր աշխատութեան դատապարտեց Թաթար Վէլի անուն անձ մը որ Պէյքոզի մէջ Գուասիէ անուն 14 տարեկան աղջիկը լեռը տանելով պատիւը բռնաբարած էր։

ՄԱՀՍՇՈՒՑԱԿ.— Յուլիս 14էն 21 Կ. Պոլսոյ ու արուարձաններուն մէջ պատահած մահերու թիւն է 291, որոնց 173ը իսլամ (89 այր 84 կին) 86ը քրիստոնեայ (51 այր 35 կին) և 32ը հրեայ (15 այր, 17 կին)։

ՅՈՒՍԱՀԱՏ ԽՐՈՒԱԹԸ.— Սիրքէճիի կայարանին մէջ ծառայող աւստրիական հպատակ խրուաթ մը՝ Վասս Լոթոման՝ 28 տարեկան, իր հայրենակիցներէն մէկին հետ, շաբաթ օրը Ղալաթիոյ Մահմատաբէ փողոցը զինուածառ Պ. Վէրթի խանութը գնաց և հոն ատրվիվէր մը դնել ուզեց։ Վասս, զէնքը փորձելու համար, վամփուշտ մը դրաւ և խանութպանին՝ ուրիշ յանձնորդի մը հետ զբաղելէն օգտուելով, ատրվիվերը կղակին դպցուց ու պարզեց, բայց չմեռաւ։ Ոստիկանութիւնը հանելով վիրաւորը թաղապետական հիւանդանոցը տարաւ։ Վասս ուրիշ անգամներ ալ ուզած է վերջ տալ իր կեանքին։ Կ'երեւայ թէ սրտի վիշտերէ յուսահատած է։

ԳՈՆԵԱՑԻ կուսակալութիւնը Ըլկընի գիւղամէջին միջոցաւ գոհունակութիւն յայտնել տուաւ տեղւոյն կայարանին պետ Փոփրաեան էֆ.ի, որ այս տարի առաջին անգամ ըլլալով. խոզակներ հասուցած է։

ԹՈՒՋԻ ԲԵՐԲԸ.—Գաբրուսնարի նոր բերքէն մէկուկէս օխա թուղ, անցեալ օր, Իզմիր ղրկուեր է։

ԹՐԱՄՈՒԼԻՅԻ ԱՐԿԱԾ.—Բերայի թաղապետութեան հանրային մաքրութեան գործաւորներէն Վանցի Ալի, աղբի գիւերը, Պէշիքթաշէն Օրթաքէյ գացած տանն, թրմամուէյի կոգալի մը տակ մնալով ձախ ոտքը ճմլուեցաւ։

Ազգային Լուրեր

Վանէն կը գրեն մեզ յուլիս 3 թուականով.—Ս. Սանդխտեան աղջկանց վարժարանը մեր իրական սեռի կրթական գործին տեսակէտով՝ մեծ պակաս մը լրացնելու կոչուած է։ Եւ սակայն այդ դպրոցն ալ իր կոչումին մէջ խոշոր թերի մը կը թողու, որ խիստ զգալի կը դառնայ օրէ օր։ Բացատրենք։ Ինչպէս որ Երամեան վարժարանը տեղային միւս վարժարաններուն պակասը կը լրացնէ իրր կեդրոնական վարժարան, նմանապէս ալ Սանդխտեանը պէտք էր աղջկանց վարժարաններուն լրացուցիչ դասընթացքը ունենար տարագայ վարժուհիներ պատրաստելու նպատակաւ։ Այս վարժարանը երկար կեանքի մը հետ դժբախտաբար փայլուն հունձք մը չէ տուած։ Բարեյիշատակ Ադա Մկրտիչ Սանասարեանը տարեկան 50 ոսկիի գումար մը ապահոված է այս դպրոցին, բայց Սանասարեանը հեռաւոր մը չունեցաւ նոյնքան գումար մըն ալ կապող, որպէս զի վարժարանը իսպառ տպահովուած ըլլալով յուսացուած արդիւնքը հասցնէր։ Մօտաւորապէս 40 ոսկի աշակերտներու վճարներէն կը գոյանայ այժմ, որով տարեկան 90 ոսկիի պակասէ մը կ'ունենայ. գումար մը որ 250 աշակերտ ունեցող դպրոցի մը համար բան մը ըսել չէ։ Հինգ միայուն վարժուհի և չորս ալ երեխեկ ուսուցիչ անոր պաշտօնէութիւնը կը կազմեն։ Այս թիւը գոհացուցիչ է, բայց 50 100 դրչ. ամսական ստացող պաշտօնեաներն ալ այսքան արդիւնք հաւիւ կրնան տալ։ Վան կարող ուսուցիչներու հետ կարող ուսուցչուհիներու ալ սովէ կը տանջուին։ Վարժարանը այս տարի տասը ընթացարտ աշակերտուհիներ տուաւ, որոնք ուսումնարանական երրորդ դասարան մը աւարտելով, բաւականին կրթուած մայրեր կրնան դառնալ։

Վարժարանը Աղգ. Պատրիարքարանէն վաւերացուած հինգ անդամներէ բաղկացած խնամակալութիւն մը ունի, որուն մէջ գործունեայ անձեր չեն պակսիր։ Այս տարի Խնամակալութիւնը խնայողութեան համար երկու կարգեր իջարուս միացուց, բայց այդ քայլը սխալ մըն էր։ 40 աշակերտ մէկ դասարանի մէջ պահել դուցէ նեղելի ըլլար 40 45 տարի առաջ, բայց ո՛չ հիմայ։ Խնամակալութիւնը ուրիշ կարուչ ընթացք մըն ալ ունենայ, վարժուհիները՝ որոնք դպրոցը իրենց մենաբոլ շրջած ըլլալով հոն կը պահէին՝ դպրոցին դուրս հանելով։ Այս ընթացքը թէեւ ոմանց քթամիզմունքներուն առթիւ աբուաւ, բայց առողջապահական ու կրթական տեսակէտով խելացի տնօրէնութիւն մըն էր։

«— Հունձքերը շաբաթէ մը ի վեր սկսած են և բաւական առատ, բայց ո՛չ անցեալ տարուան չափ, որովհետեւ յուլիսը մնուշ անձրեւով մը չոռոգեց ոստինները։ Հային գինը շատ ինկած ըլլալուն, (տեղական չափը 14 16 դրուշ) գիւղերուն տասանորդները չեն ծախուիր։ Գիներուն անկումն ու անկայունութիւնը ո՛չ օգի համաձակութիւն կու տայ գիւղի տասանորդ առնելու։ Անցեալ տարուան ալեսը ամէնուն աչքը վախցուցած է։

«—Թէեւ ժժնութիւն կայ, բայց օգտակար չէ։ առուտուրներն ալ այդ պատճառաւ բոլորովին ինկած են։ Սակայն այս պարագան պատճառ մը չէ որ մեր ժողովուրդը իր զուարճութիւններէն ետ մնայ։ Առաջիկայ Վարդավառի տօնին առաքիւ շատեր պատրաստուած էին Նաբէի ու Աղթամար ուխտի երթալ, ինչ որ հագին ծախքերու դուռ կրնար բանալ։ Առաջնորդարանը, կարգ մը խելացի անձերու թելադրութեամբ, արգիլել տուաւ այդ բանը ի չահ ժողովրդեան քսակին։ Սակայն վարդավառին այս մասին ունեցած փութկոտ ընթացքը գովելի է խլացուցիչ։»

—Կարինէն կը գրեն մեզ յուլիս 14 թուականով.—«Զարսանճագի նախորդ Առաջն. Տեղապահ Տ. Մակար Վարդապետ Տ. Յովհաննէսեան՝ որ 2–3 շաբաթէ է վեր հոս կը գտնուէր, շաբաթուս մէջ ուղեւորեցաւ դէպ ի նոր պաշտօնատեղին՝ Դերջան։ Այս դատարակի Հայոց հովուութիւնը յանձնուած է Կարնոյ Առաջնորդութեան և կը կատարուի Առաջնորդական Փոխանորդի ձեռքով։ Երկար տարիներէ ի վեր Դերջանի Հայերը զուրկ կը մնային Վարդապետ Փոխ-Առաջնորդէ մը։ Տ. Մակար Վարդապետ մէկ անգամ պատարագեց և քարոզեց տեղւոյն մէջ։

«—Շաբաթ մը առաջ, հոս հասաւ Երզընկայի Առաջնորդ Տ. Դանիէլ Ծ. Վարդապետ Ցակոբեան։ Վարդապետի կիրակին, Վիճակի Տեղապահ Ս. Հոր հրաւէրով, պատարագեց և քարոզեց՝ նիւթ ունենալով օրուան տօնը։ Մ'ալ որ դիս կ'ուզէ սիրել, պէտք է որ իմ պատուէրներս պահէ։ Տ. Դանիէլ Վարդապետ որ արձակուրդով դէպի Կ. Պոլիս կ'ուղեւորի, յայտնեց Կարնոյ Ս. Լուսաւորիչ Կարմիր Վանք Ս. Աստուածածնայ և Խաչվանքները, Ազգ. Ուրբանոյը և Սանասարեան վարժարանը, ներկայ գտնուեցաւ կրթական հանդէսին որ տեղի ունեցաւ ամսոյս 8ին։

«—Ազգ. վարժարանաց քննութիւնները սկսան Յունիսի վերջերը և աւարտեցան Յուլիս 7ին։ Այս վերջին օրը տեղի ունեցան Իպէրեան Արհեստանոցի ձեռագործութեան քննութիւնը և Հոգեւորական վարժարանի ձեռագործներու վիճակահանութիւնը։ Հասոյթը 23 ոսկի կը յանգի։ Ձեռագործները ներկայացուցին գեղեցիկ տարազներ։

—Բաղէշէն կը գրեն մեզ յուլիս 10 թուականով.—«Առաջնորդ Զիլինկիրեան Վ. Ս. Պատրիարք հոր հեռագրով շնորհուած արտօնութեան վրայ, կը պատրաստուի մեկնիլ Պոլիս։ Պատրիարքարանը թէեւ չէ ընդունած Զիլինկիրեան վարդապետի վիճակիս առաջնորդութենէն վերջնականապէս հրաժարիլը, բայց Ն. Գերապատուութեան հոս վերադարձը հաւանական չի թուիր։

—Ամասյա 5ին Գեղաս. վարչութիւնը ի նիստ հրաւիրուած էր. անդամներու մեծամասնութիւնը բացակայ ըլլալուն, նիստը տեղի չունեցաւ։ Օրակարգը՝ Առաջնորդի մեկնումի խնդրոյն և Առաջնորդարանի եւմտմից բարեկամանց չուրջը կը դառնար։

—Բիւր. Ժողովը երկու շաբաթէ վեր նիստ չընար. կ'ըսուի որ Խնդիր կատարի որբանոցի խնդրով գիտած ըլլալուն պատճառաւ է։

—Սնդիր-Կատարի Որբանոցի Բ. ուսուցիչը պաշտօնանկ եղած է։

—Վեհաջնորդ Զիլինկիրեան Վ. յատուկ պաշտօնագրով մը հրաւիրած է Վարժարանաց Տնօրէն Տիգրան Վարժապետեանը որ մեկնի Խուլթիկ, տեղւոյն նպաստընկալ վարժարանին տարեկան հարցաքննութիւնները կատարելու համար և կարելիօրը տեղեկագրելու ուր որ անկ է։

—Ուսուցչական ընտրելեաց Քննիչ Յանձնաժողովը ուրբաթ օր գումարուեցաւ Բերայի Արհեստանոցին մէջ և կատարեց հայերէնի, ընդհ. պատմ. և աշխարհագրութեան քննութիւնները։ Յառաջիկայ չորեքշաբթի՝ յուլիս 25, վերջին գումարուելով պիտի կատարէ ուսողութեան քննութիւնը։ Ժամը 1էն մինչեւ 10։

—Յունաց Տ. Եռաքիմ Ս. Պատրիարքը երէկ Մաքրիգիւղ այցելեց. ժամը 9ուկէսին (Ք. Թ.) Պօյանճիգիւղէն շոգեմակոյկով հասաւ գիւղին նաւամատոյցը։ Յունաց և Հայոց եկեղեցիներու զանգակները կը հնչէին չարունակաբար։ Յունաց եկեղեցւոյն դրան առջեւ Յունաց և Հայոց եկեղեցականներէն ընդունուեցաւ Ն. Սրբազնութիւնը՝ որ կառքէն վար իջնելով ողջագուրելէ վերջ եկեղեցականները՝ օրհնեց հոն գտնուող խուռն բազմութիւնը։ Եկեղեցիէն ելլելէ վերջ այցելեց յոյն երեւելիներէն Իրօկրատ էֆ.ի տունը։ Գիւղին քարոզիչ Եղնիկ եպիսկ. Ազատունի երկու քահանաներով, Տէր Մարգիս և Տէր Միքայէլ, և Թաղ. Խորհրդոյ անդամներէն՝ Գրիգոր էֆ. Բարունակեան և Հայկ էֆ. Անառնեան երկու կառքերով պաշտօնատէս բարի գալուստ մաղթեցին Ն. Սրբազնութեան Իրօկրատ էֆ.ի բնակարանին մէջ և պատուասիրուելէ վերջ մեկնեցան։ Յունոյ փոխադարձ այցելութեան եկաւ Ն. Սրբազնութիւնը 10ի չափ կրօնական և աշխարհական հեռաւորդներով Թաղ. Խորհրդոյ առանձնատ Հայկ էֆ. Անառնեանի տունը՝ ուր ընդունուեցաւ վայելուչ կերպով Տ. Եղնիկ Սրբազանի, քահանայական դասուն և Խորհրդոյ անդամներու կողմէ։

—Բերայի Աւագերէց Մկրտեան Տ. Հայրը երէկ իր ծննդավայրը, Պարտիզակ ուղեւորեցաւ քանի մը շաբաթ մնալու համար։

—Այսօրուան Թուրք Թերթերուն մէջ կը կարդանք թէ Բարիզի օսմ. դեսպանը հանրօգուտ չինութեանց նախարարութեան զրկեր է Բարիզի մէջ Դ. Մեծատուրեան էֆ. Գուբան երկրագործական հանդէսը, յայտնելով որ այդ հրատարակութիւնը Բարիզի բաժէօտեան հատատութեան հովանաւորութեան ներքեւ կը գտնուի։

—Կէսիկ Բաշալի Թաղ. Խորհուրդի համամասակով մնացած անդամներուն ընտրութիւնը կատարուեցաւ երէկ։ Ընտրուեցան Կարապետ Փափազեան, Կարապետ Մազուլեան, Նիքոլ Պարոնեան, Մարտիրոս Թէլեան և Մաքրէս Եկէնեան էֆէնտիները։

—Պրուսէլի Քոնսէրվատուար շրջանը ուսարած է Ջուրթակահար Դաւիթ Դաւիթեան, որ բնիկ Տրապիզոնցի է։ Պ. Դաւիթեան ի մտոյ Կիրակս պիտի երթայ, մէկ քանի նուագահանդէսներ տալու համար։

—Ճանիկէն երկու քահանայութիւններ դրկուած են Պոլիս, Արմաշու Դպրեվանքին մէջ քահանայութեան պատրաստուելու համար։

Հեռագիր Այսօրուան

(Ամենայն Բռնսպանքինոբլը)

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱ

ՀՌՈՄ, 4 օգոստոս.— Բարոնարատ Մալասբինա մաքրիչը Կ. Պոլսոյ խաւլական դեսպան կարգուեցաւ։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՌՈՒՄԱՆԻԱ

ՔԷՕՍԹԷՆՃԷ.— Ռուսական նաւատորմիղը, Հիլապատ դեր–Յովակլին հրամանատարութեամբ, հոս հասաւ։ Սովորական ողջոյնները փոխանակուելէ ետքը, Ռուսանոյ նաւային իշխանութիւնները ռուսական դեր-Յովակլին նաւը դացին՝ ողջունելու։

ՖՐԻՏՅԷՐԻԷ ԿԱՅՍՐՈՒՀԻՆ

ՔՐՈՆՊԷՐԿ.—Բժշկական վերջին տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ Ֆրէտրիք մայր կայսրուհին հիւանդութիւնը ներքին գործարաններուն ալ տարածուած է. անունդը անբաւական է. օրերը արագօրէն կը նուազին. բայց զգացումը խանգարուած չէ։

ՔԱՍԼ.— Գերմանոյ կայսրուհին ու գահաժառանգ իշխանը Քրոնպէրկ գացին։

ՌՍԻՍԻԱ

ԲԵԹԵՐԲՈՒՐԳ.—Ալեքսանդր Գ. զբաղուելը՝ Յովը իջուցուած տանն փոքրիկը տապալեց մէկ կայմը։ Սպայ մը ու նաւային ուսանող մը սպանուեցան, մէկ քանի հոգի ալ վիրաւորուեցան։

(Ամենայն Նապոլեոն)

ՖՐԻՏՅԷՐԻԷ ԿԱՅՍՐՈՒՀԻՆ

ՊԻԼԻՆ, 4 օգոստոս.—Ֆրէտրիխսվէնի կը հեռագրեն թէ Ֆրէտրիք մայր կայսրուհին մահամերձ է։

ՎԻԼՀԵԼՄ ԿԱՅՍՐԸ

Քիլ.—Վիլհելմ կայսրը, այսօր, հոս հասաւ Հոհենձոլրն դրօսանաւով։

ԻՏԱԼԻԱ

ՀՌՈՄ. — Իտալիոյ նախարարական մասնակի փոփոխութիւնը ամբողջացաւ Պ. Քարքանոյի եղմական նախարար անուանուելովը։

ԱՆԳԼԻՈՅ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

ԼՈՆՏՈՆ.—Անգլիոյ Խորհրդարանին նիստերը օգոստոս 17ին պիտի դադրին։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

ՆԻՒ–ԵՈՐՔ.— Ամերիկեան մամուլը միշտ անհանգիստ կերպով կը խօսի Գերմանիոյ մաքսային նոր սակագներուն վրայ։ Կը կարծուի թէ Մ. Նահանգները փոխադարձաբար նոր մաքսեր պիտի հաստատեն։

Տր. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՍՄԱՆԱԲՈՅԼ
396, Մեծ փողոց Բերա, 396
Տեսնել 4ոդ երեսը
Պոլսոյ կողմը մասնաճիւղ չունինք

ՀԱՅԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ

յսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Գ.	Օ. Ս.	27	02
Ամէնէն բարձր գին	»	27	04 1/2
Ամէնէն վար գին	»	27	02
Բուլղարի Երկթ. գաց.	Ֆր.	105	12
Ամէնէն բարձր գին	»	105	62
Ամէնէն վար գին	»	105	12

ԲԱՆԿԱԿԱՆ 23 Յուլիս

Յսմ. Քոնսոլիտ Սեռի Գ.	Ք. Գ.	27	03
Բուլղարի Երկթանակ	Ֆր.	105	25
Օսմանիէ		—	—
Ֆէէզ		13	—
Օսմ. Պանքա		—	—
Գալաթիա ճէնէրալ ՕՖՖ.		0	10
Սան. ՕՖ. Ճանա է Վայէտ.		0	12
Օսմ. Ապոտ. Քնկ.		3	80
Թղթադրամներ.		5	80
» Ֆունտա		191	75
» Ոսկեղանդ.		476	—
Բաղդատ Գ. Գոլոյ		463	—
Թղթանոտա		83	—

ՓՈՒՇԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոն տասը	Ղրշ.	109	17 1/2
» » » չէք	»	110	17
Բարիզ » »	Ֆր.	23	—
» » » չէք	»	24	19
Գէնէվա տասնեակ չէք	Մարք	18	55
Վիէննա չէք	Ֆրր.	21	78

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔ

20 ֆրանգնոց	Ղրշ.	22	20
Անգլիական ոսկի	»	110	03
Թալ եմէճիթալ	»	90	30
Քրմից	»	51	08
Մէճիտիէ ոսկեայ	»	108	08
Մէճիտիէ	»	102	—
Բուլղարական	Օ. Ս.	8	58

ԱԶԳ.— Վկայեալ օրիորդ մը պատրաստ է այցելութեամբ դասեր տալ, հայերէնի, գերմաներէնի, ֆրանսերէնի, և անգլերէնի և գիտութեանց, խիստ չափաւոր պայմաններով։ Դիմել Արեւելքի խմբագրատունը։ 2—5

ՍԿՈՒԴԻ ՄՕՌԻՒ ԶԳԱՆ ՕՇԱՐԱԿ

Կ. Պոլիս, 18 սեպտ. 1838

Պարոնայր Ազգ եւ Գօնն,

Ցորէնէ հետէ սկսած եմ գործածել մեր Ազգոն օշարակը. միշտ լաւ արդիւնքներ ունեցայ մանկանց խոլային եւ անարիւնութեան հիւանդութեանց քանի մը դէպքերու մէջ։

Իմ կարծիքս է թէ այս հանոյ եւ յաջող պատրաստութիւնը միշտ նախամեծար համարուելու Մօտիս մնան իւղէն եւ կը յանձնարարեմ զայն։

Տէր. Ա. ԱՆՏՐԻԱՏԷՍ
Նախկին բժիշկ Օսմանեան բանակին

ԲԻՒԶԱՆԴԵԱՆ ԴՊՐՈՑՈՒՆ

Ղալաթիա, Սեղբոս խան թիւ 5—7

Հայերէն, Գաղղերէն և Տաճկերէն դպրոցական դասագրոց և դպրոցական պիտոյից համար մեծաքանակ մթերք, նուէրի յատուկ գիրքեր, Վիքտալ—Լապլաշի աշխարհացոյց մեծադիր քարտէսներու, բուսաբանական և կենդանաբանական պատկերաց ընտիր հաւաքածոյ մը հանդերձ նմուշներով միշտ պատրաստ կայ։

Նոր հրատարակուեցան

Սահակեանց—Սրբազան պատմութիւն Նոր Ուխտի— չորրորդ տպագ 4 դրուշ.—Թոքմեան— Նոր ընթացք Ֆրանսերէն լեզուի, 4 դրուշ.—Զօպու—Նամակագրութիւն գաղղ.—տանկ. 12 1/2 դրուշ։

ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶի վերաբերեալ ամէն կարգի նիւթերու և ՖՐԻՕՊԷԼԵԱՆ նուէրներու միակ կեդրոնատեղի։

Նոր հրատարակութիւն։ Ի Բարիզ

ՆԱՐԳԷՍ—Նոր բառգիրք պատկերազարդ Ֆրանսահայ. հատոր Ա. (A. H.) գին 25 ֆրանք.—հատոր Բ. (I. Z.) ընդ մամբով։ 698

ՏՈՒԲԻՐ Կ. ԱԹԱՆԱՍԵԱՆ որ տասնըհինգ տարիէ ի վեր իբր Բժիշկ, Վիրաբոյժ և Մանկաբարձ իր յաջողութեամբ, գոհ ըրած էր հասար

ՍՈՍ. ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՎ ՖԱՏԱԿԱՆ ՎԱՃԱՌՔԻ ՀԱՄԱՐ
1881 թվականից 8|20 մարտ. Իրատեսիկ ֆիրմայով հաստատված
Ի. ՏԱՐԳԱՐՅԱՆԻ 1901

ՍՈՍ. ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՎ ՖԱՏԱԿԱՆ ՎԱՃԱՌՔԻ ՀԱՄԱՐ
1881 թվականից 8|20 մարտ. Իրատեսիկ ֆիրմայով հաստատված
Ի. ՏԱՐԳԱՐՅԱՆԻ 1901

ԱՄՈՍ ՊՈՍՏՈՎԱՅԻ ԼՈՒՄԱՆ

Ամենաշնորհաշատ ամենաբարի Տիրոջ Հոգեշունչ Աստվածաշունչ Սուրբ Գրքերի Հայերեն Թարգմանության Հրատարակչական Ընկերություն

Ամենաշնորհաշատ ամենաբարի Տիրոջ Հոգեշունչ Աստվածաշունչ Սուրբ Գրքերի Հայերեն Թարգմանության Հրատարակչական Ընկերություն

Ամենաշնորհաշատ ամենաբարի Տիրոջ Հոգեշունչ Աստվածաշունչ Սուրբ Գրքերի Հայերեն Թարգմանության Հրատարակչական Ընկերություն

ԳԱՐԵՂԻՆ ՆԱՍՈՒՐ

Գարեղին Նասուր